

Vlaanderen
is open ruimte

ARCHEOLOGISCHE OPVOLGING VAN DE INRICHTING VAN DE
KASTEELSITE VAN ROOST ALS HET BUURTPARK
HEERLYCKHEID VAN ROOST TE HAACHT.

ARCHEOLOGISCH RAPPORT VLM/VL-BRA/2018-09,
LEUVEN 2018.

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

VLM.be

OPGRAVINGSVERGUNNING

VERGUNNINGNUMMER: 2015/358

NAAM AANVRAGER: DAVID DEPRAETERE

NAAM SITE: KASTEELSITE VAN ROOST/*HEERLYCKHEID VAN ROOST*

Colofon

ARCHEOLOGISCH RAPPORT VLM/VL-BRA/2018-09

**ARCHEOLOGISCHE OPVOLGING VAN DE INRICHTING VAN DE KASTEELSITE VAN ROOST ALS HET BUURTPARK
HEERLYCKHEID VAN ROOST TE HAACHT.**

Opdrachtgever: Vlaamse Landmaatschappij

Projectleiding en auteur: Dr. David Depraetere

Foto's en tekeningen: © Vlaamse Landmaatschappij, vestiging Vlaams-Brabant

Wettelijk depot: D/2018/6375/2

Op de teksten, foto's, tekeningen en aangemaakte kaarten geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op david.depraetere@vlm.be. Zonder voorafgaandelijke toestemming van de Vlaamse Landmaatschappij mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt worden door middel van web-publicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

**Vlaamse Landmaatschappij (VLM) – Regio Oost
Dienst Projectrealisatie - Projectontwerp**

**Vestiging Vlaams Brabant
Vlaams Administratief Centrum**

Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 74
3000 Leuven
Tel. 016 31 17 35
Mobiel: 0499 05 25 91
Website: www.vlm.be

© Vlaamse Landmaatschappij, 2018

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel.....	2
1. Verslaggever, vergunning en depot.....	3
2. Identificatie van het projectgebied.	3
3. Aanleiding, doelstellingen en aanpak van de archeologische opvolging.....	4
4. Beknopte historiek van de kasteelsite en archeologische context.....	8
4.1. Beknopte historiek van de kasteelsite	8
4.2. Archeologische opgraving van de kasteelfundamenten (1982-1983)	12
4.3. Archeologisch vooronderzoek in het kader van de inrichting (2014)	13
5. Rapportage van de archeologische opvolging van de inrichtingswerken	17
6. Algemene conclusie	80
7. Literatuur	80

BIJLAGEN

PLANNEN: GRONDPLAN, PLAN VOORBEREIDENDE WERKEN EN GRACHTPROFIELEN

PANORAMA-FOTO'S

FOTO'S NA INRICHTING

1. Verslaggever, vergunning en depot

Dr. David Depraetere
Archeoloog – Adjunct van de directeur
Vlaamse Landmaatschappij
Vestiging Vlaams Brabant
Vlaams Administratief Centrum
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 74
3000 Leuven
Tel. 016 31 17 35
Mobiel: 0499 05 25 91
E-mail: david.depraetere@vlm.be

Veldwerkonderzoek: tussen 04/01/2016 en 16/08/2016 (zie tekst)

Vergunningsnummer: 2015/358 en 205/358(2)

Depot: enkele vondsten uit context werden aan de Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst WinAr
.gegeven.

2. Identificatie van het projectgebied

Provincie: Vlaams Brabant

Gemeente: Haacht

Lambert-centrumcoördinaaten: X: 166504/Y: 185942

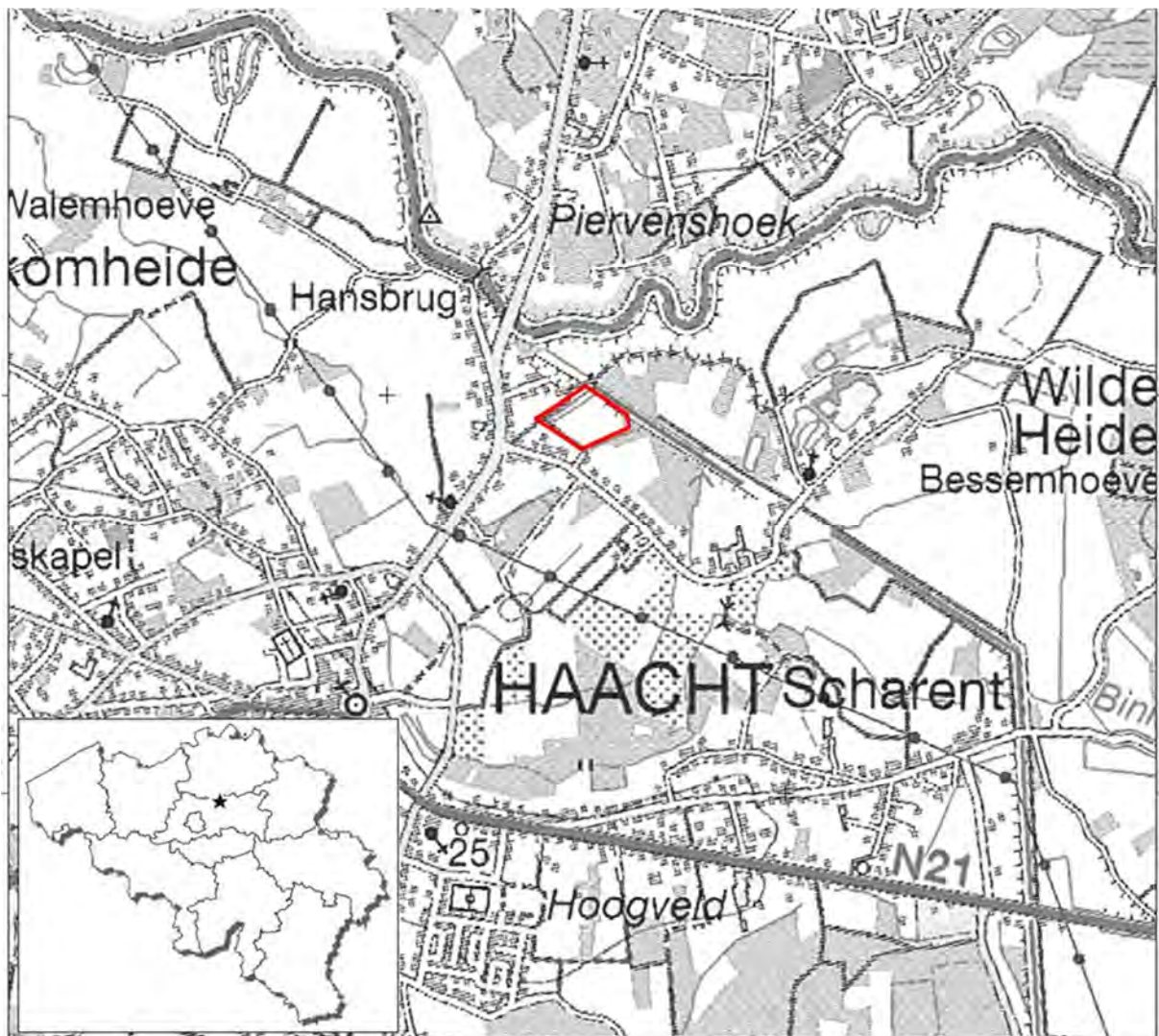

Fig. 1: Situering van het onderzoeksgebied (Bron: KEIJERS D.M.G. 2014: 11 fig. 1.1).

3. Aanleiding, doelstellingen en aanpak van de archeologische opvolging

De aanleiding voor deze archeologische opvolging is de inrichting van de kasteelsite van Roost als het buurtpark *Heerlyckheid van Roost*, feestelijk geopend op Open Monumentendag 11 september 2016 en gelauwerd met de Forum Archeologieprijs op 16 november 2016 (<http://www.f-v-a.be/>).

Deze inrichting kadert in het ruimer Landinrichtingsproject Antitankgracht ontworpen en uitgevoerd door de Vlaamse Landmaatschappij op vraag van de gemeente Haacht¹, waarin maatregelen uitgewerkt werden in functie van natuur, cultuurhistorie en educatieve recreatie. De ontsluiting van deze kasteelsite is als prioritaire maatregel opgenomen in het inrichtingsplan.

¹ In samenwerking met deze gemeente, Natuurpunt, school Don Bosco Haacht, de Wingense Archeologische Dienst en Hagok.

Beschrijving van het inrichtingsproject (zie fig. 13-14; grondplan en foto's inrichting in bijlage):

Het voorliggende project heeft de kasteelsite ingericht als een buurtpark dat de naam '*De Heerlyckheid van Roost*' kreeg, de naam refereert naar het middeleeuwse domein dat de site omvatte. *De grondvesten van het kasteel* werden gevisualiseerd bovenop het huidige maaiveld. Voor deze visualisatie werd gekozen voor Balegemse zandsteen. Deze steensoort is de natuursteen die gebruikt werd in de verbouwfase van het kasteel. De andere steensoort die gebruikt werd in de oorspronkelijke kasteelfundamenten is Diestiaan ijzerzandsteen maar deze bleek niet meer te krijgen. Er werden binnen het projectteam nog andere alternatieven voorgesteld maar uiteindelijk is ondanks het hoge prijskaartje van de natuursteen besloten om toch te kiezen voor een zo goed mogelijke benadering van het oorspronkelijke uitzicht van de grondvesten. Ook voor de mortelkeuze werd nagedacht, enerzijds moest het uitzicht dat van de oorspronkelijke kalkmortel benaderen maar de hedendaagse functie en weersomstandigheden vereisten toch dat de specie voldoende sterk en duurzaam moest zijn. De visualisatie zelf is gebaseerd op het opgravingsplan uit 1982-83. De nu zichtbare muren geven een beeld van het kasteel tijdens haar grootste uitbouw op het einde van de 15de begin 16de eeuw op schaal 1/1. De muren liggen exact 1-1.5m boven de originele kasteelfundamenten en bieden bijgevolg een fysieke bescherming. De ruimte tussen deze muren werd opgevuld en afgewerkt met gras. Deze visualisatie is opgevat als een podium voor openluchtactiviteiten (zie ook foto's in bijlage). Binnen de fundamenten van de poorttoren werd een unieke *7m hoge speeltoren* geplaatst met ophaalbrug. Een verftekening van het kasteeldomein uit 1565-1585 diende als inspiratie voor het toren-ontwerp. Bij het ontwerp diende nagedacht te worden over het funderen van de toren binnen de restricties die het beschermde bodemarchief stelde. Dit werd mee opgenomen in het archeologisch vooronderzoek. Ook werd gezorgd dat het zicht vanuit de toren geen privacy-probleem bezorgde aan de omwonenden. Er is ook een natuurlijke afscherming voorzien langs de zuidzijde van de site.

Om aan te tonen dat het domein meer omvatte dan het kasteelgebouw werden *de binnenste slotgracht en segmenten van de buitenste slotgrachten (18de eeuwse toestand; zie kaart fig.6, vergelijk met grondplan in bijlage)* eveneens gevisualiseerd, hierbij werd de uitgraving beperkt tot de recentste opvulling uit eind 18de/begin 19de eeuw met een veilige buffer van >30cm tegenover de archeologisch belangrijke opvullagen en – voor de binnengracht - 2-2.4m tegenover de kasteelfundamenten (zie fig. 3). *Eén van de neerhofhuizen* werd gevisualiseerd in de vorm van een uniek speelhuisje. Bezoekers kunnen zich bij een picknick aan *een middeleeuwse tafel (incl. tronen)* een dagje heer of vrouwe van Roost voelen terwijl ze zich te goed doen aan 'heerlyckheden' en ze hun kinderen op avontuur zien trekken. Voor de geïnteresseerde bezoeker geeft *een educatief infobord* de geschiedenis en archeologie van de site weer, een *QR-code* geeft online diepgaander informatie. Een muur die werd aangetroffen tijdens het archeologisch vooronderzoek werd gevisualiseerd en doet dienst als *een zitbank* met zicht op het kasteel.

Ter hoogte van deze muur werd *een 3D-reconstructie van het kasteel* geplaatst die eveneens gebaseerd is op bovengenoemde 16de eeuwse verftekening en zo geplaatst is dat deze de bezoeker een idee geeft van hoe het kasteel er in volle glorie uit zag in het Dijlelandschap, met de hedendaagse visualisatie op de achtergrond (zie foto's in bijlage).

Fig. 2: Ontwerpplan buurtpark 'Heerlyckheid van Roost'.

Een zwerm *zitballen* refereren naar de kanon-aanval van 17 mei 1622. Een *speel-hoogstamboomgaard* en *plukstruiken met historisch oude streekeigen rassen* werd aangeplant en zullen op termijn aangeven dat de heerlijkheid ook voorzag in haar eigen voedsel. Tenslotte werden aan beide toegangen tot de site ook originele speelse ingangspoortjes voorzien met de naam van het park en waarop het officiële label 'Beschermd monument' aangebracht is.

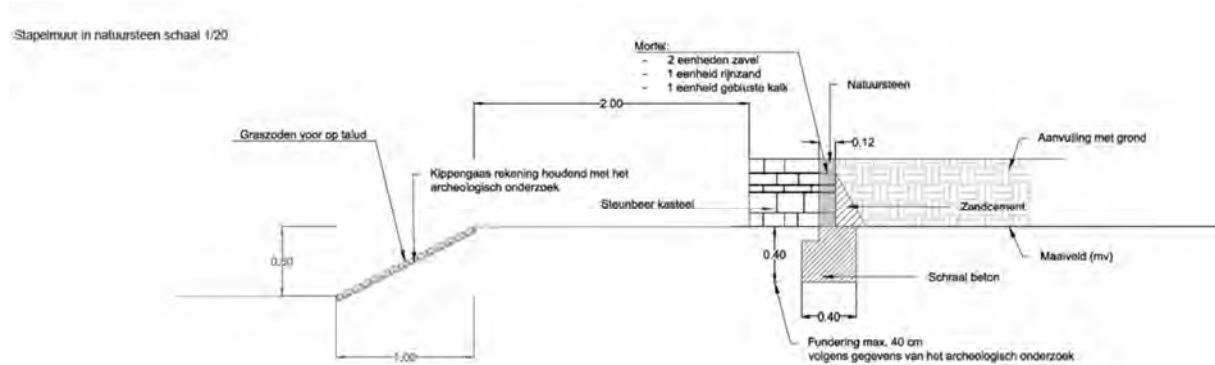
Doel Het doel van het project was drievoudig. 1/Eenerzijds wilden we de site een structurele fysieke bescherming bieden, 2/anderzijds wilden we de archeologische waarden versterken door de site beleefbaar te maken en daardoor de plek terug een identiteit te geven. Dit door haar fysiek terug zichtbaar te maken en haar historische betekenis te communiceren. 3/Tegelijk wilden we de site een nieuwe maatschappelijke functie geven als buurtpark waar ook kleinschalige evenementen kunnen plaatsvinden. Uiteindelijk werden deze doelen door een geïntegreerde inrichting aan elkaar gekoppeld. Dit project was over de ganse lijn een win-win, voor de gemeente, voor de buurt, voor de site als erfgoeddrager en het draagvlak voor erfgoed in het algemeen.

Gezien bij de inrichting een aantal weliswaar archeologie-vriendelijke **graafwerken** werden voorzien (zie plan voorbereidende werken in bijlage), was het noodzakelijk om deze

archeologisch te laten opvolgen. Het doel was dan ook om ervoor te zorgen dat er geen waardevol archeologisch bodemarchief zou worden aangetast, ondanks alle voorzorgen.

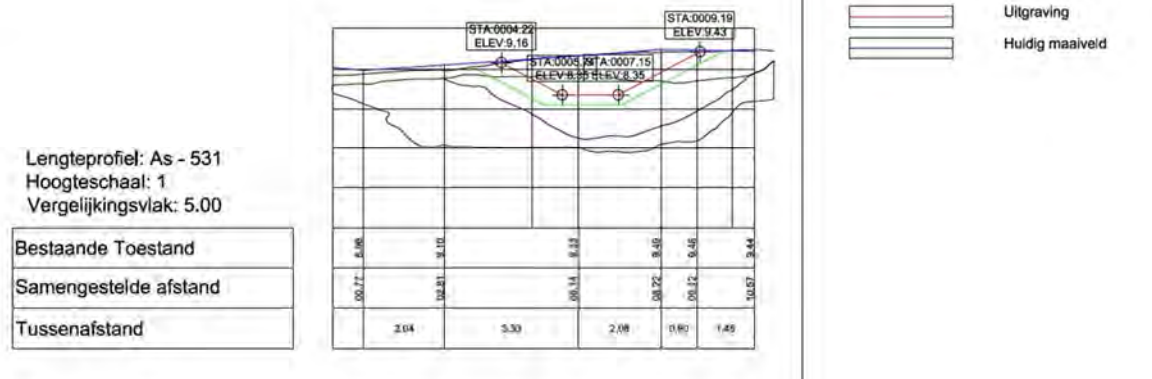
Bij de opvolging werd er nauwlettend toegezien op de graafwerken waarbij de archeologische randvoorwaarden werden in acht genomen. De graafwerken hadden betrekking op de fundering van de op te bouwen muren ter visualisatie van de kasteelfundamenten en de visualisatie van de grachten. Voor de opbouw van de kasteelfundamenten werd een lichte funderingsgreppel van 40cm diep en breed voorzien die ruim boven de oorspronkelijke fundamenten bleef (zie verder) en dus geen gevaar vormde voor deze laatste. Voor de binnengracht (slotgracht) rond de fundamenten werd een buffer van 2-2.4m in acht genomen rondom de ondergrondse resten (2.40m van de muren; 2m van de steunberen). De zwak hellende profielen zorgen ervoor dat deze buffer nog verhoogd in de diepte. Uiteindelijk werd de slotgracht tussen de 0,5 en 1,5m diep uitgegraven (afhankelijk van de helling van het maaiveld). In de profielen rondom het kasteel werden metalen netten aangebracht onder de grasmatten, dit tegen een mogelijk effect van gravende dieren (zie fig. 3).

Fig. 3: Technische doorsnede doorheen podium (kasteelvisualisatie) en binnenhelling slotgracht.

Voor alle grachten werd bij de uitgraving een buffer van min. 30cm voorzien tegenover de onderliggende archeologische grachtvullingen (zie groene lijn op fig. 4). Uiteindelijk werd een extra buffer in acht genomen en de uitgraving nog conservatiever en dus archeologie-vriendelijker uitgevoerd (zie rode lijn op fig. 4). Bij de noordwestelijke buitengracht was de buffer nog groter door ophoging (zie verder). De delen van de buitengrachten werden tot 1m diep uitgegraven, ook met hellende profielen. Voor de uitgevoerde grachtprofielen verwijzen we naar het profielplan en het grondplan in bijlage en naar Kaartbijlage 2 en 4 uit het RAAP-rapport voor de archeologische profielen).

Profiel 531

Fig. 4: Technische doorsnede doorheen de zuidwestelijke gracht die de relatie toont tussen de archeologische lagen, de uitgraving en de buffer.

Ter hoogte van de toren van het kasteel werd de slotgracht niet uitgegraven omdat op deze locatie nog mogelijk restanten van de oorspronkelijke brugconstructie in de bodem bewaard zijn (zie fig. 77). Voor de fundering van de speeltoren werd een constructie op maat uitgedacht om ervoor te zorgen dat deze in de beperkte archeologie-vrije zone zou passen (zie verder).

4. Beknopte geschiedenis van de kasteelsite en archeologische context

4.1. Beknopte geschiedenis van de kasteelsite

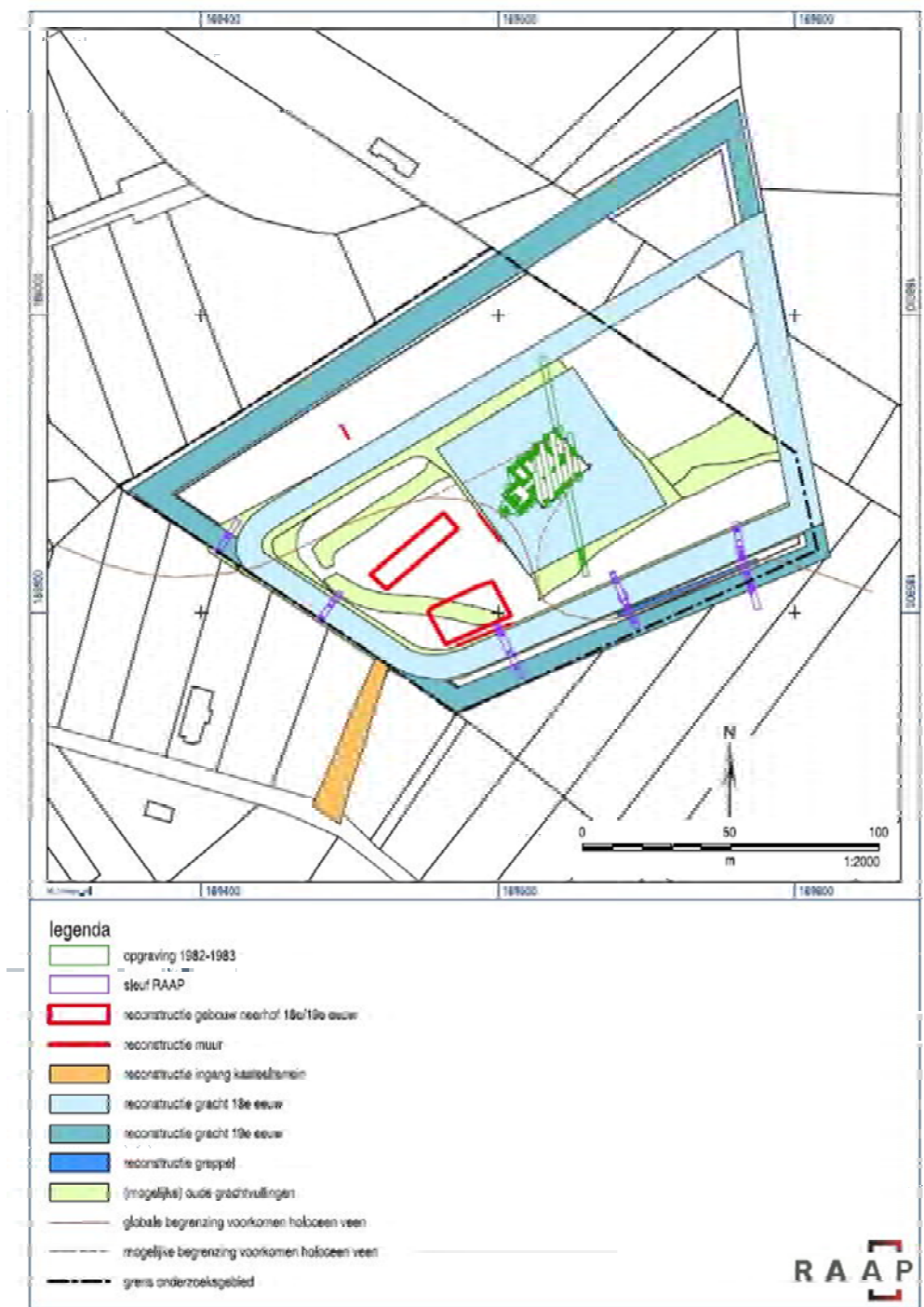
Het kasteel van Roost speelde regionaal een belangrijke rol, het werd in de 14de eeuw gebouwd nabij de zuidelijke oever van de Dijle, niet ver van waar zich de huidige Hansbrug situeert. Het domein bestond uit een voorburcht/neerhof, poorttoren, slotgracht(en), een ommuring of omwalling en woning. Het kasteel werd de thuisbasis van de heren van Roost, en hoofdplaats van een lokale 'heerlijkheid', een statuut dat het verwierf op het einde van de 14de/begin 15de eeuw. Jonker Hendrik van Rotselaar, heer van Roost is de eerste gekende inwoner van het kasteel. Het kasteel, dat typologisch vrij uitzonderlijk was, kende verschillende bouw- en verbouwfasen en een ganse resem bewoners.

Fig. 5: Het kasteeldomein van Roost en omgeving zoals weergegeven op de wandkaart van het Hertogdom Aarschot omstreeks 1767 vervaardigd door Jan Baptist Joris (bron: Van Ermen J. 1998).

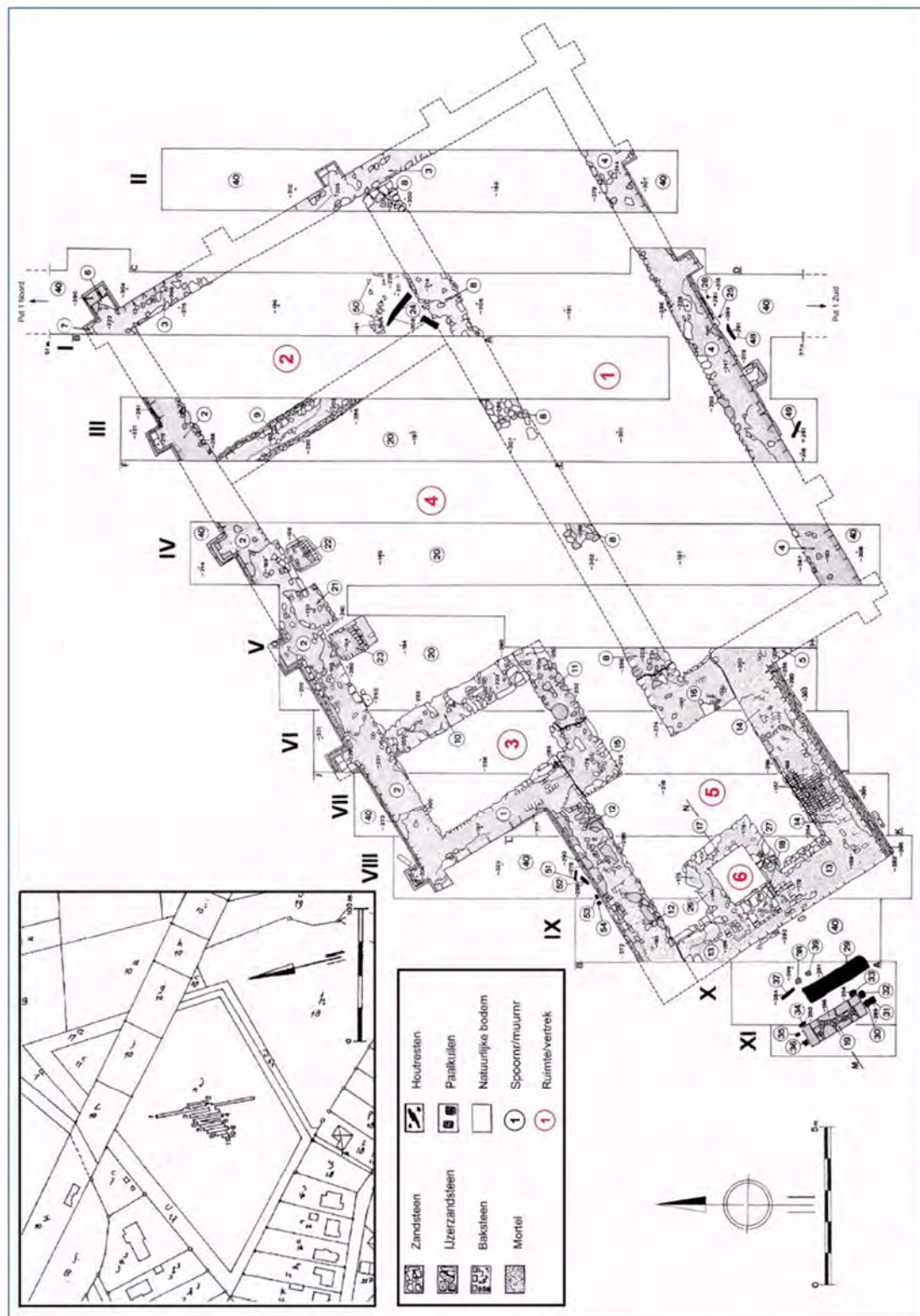
In de 2de helft van de 15de/1ste helft 16de eeuw kende het kasteel haar bloeiperiode en grootste uitbouw. In 1488-1489 werd Roost betrokken bij de bloedige schermutselingen tussen Leuvense opstandelingen en de getrouwen van Maximiliaan van Oostenrijk tijdens de Vlaamse Opstand (1482-1492). Eind 16de eeuw treed echter de vervalperiode in. Op 17 mei 1622 steekt Frederik Hendrik van Oranje nabij Roost de Dijle over met een groot Staats leger en valt het kasteeldomein aan met 54 kanonschoten. Sindsdien lijken de heren van Roost niet meer te verblijven in het kasteel terwijl minstens een deel nog bewoonbaar was. Vanaf de 2de helft van de 16de eeuw waren continu twee grotere gebouwen aanwezig op het neerhof. In 1795 werd door een Frans decreet de heerlijkheid Roost opgeheven en verbeurd verklaard. Dit betekende uiteindelijk ook het einde voor het kasteel dat geleidelijk aan tot een ruïne verviel. Eind 18de/begin 19de eeuw werden de oorspronkelijke binnen- en buitenste slotgrachten gedempt en werd een nieuwe gracht gegraven rond het perceel van het oorspronkelijke kasteeldomein. Uit een algemeen verslag uit 1830 blijkt: *'...er heeft tot in 't jaer 1828, wanneer men 't heeft afgebroken, een oud kasteel oft fort, genaamd het kasteel van Roost, digt aen de rivier de Dyele, gestaen'*. Hoewel niet bewoond, stonden de neerhofgebouwen nog overeind maar deze brandden af in 1833. Het perceel werd sindsdien gebruikt als weiland. In het begin van de jaren 1980 verdween uiteindelijk ook de 19de eeuwse gracht met uitzondering van een stuk van de noordwestelijke zijde dat verbreed en verdiept werd tot een visvijver. Een laatste restant van de 19de eeuwse gracht is nog steeds zichtbaar aan de overkant van de antitankgracht, dewelke dit stuk afsneed van het oorspronkelijk kasteeldomein.

Sinds 21 december 1998 was het perceel weliswaar opgenomen in de databank voor beschermde monumenten maar de kasteelsite zelf was sinds het vrijleggen en terug afdekken van de kasteelfundamenten in de vergetelheid geraakt.

Fig. 6: Globale indeling van de het kasteeldomein van Roost (Bron: KEIJERS D.M.G. 2014: 128 fig. 8.1).

Fig. 7: Opgravingsplan van het kasteelgebouw met ligging van de opgravingsseuven
(Bron: KEIJERS D.M.G. 2014: 71 fig. 5.2).

4.2. Archeologische opgraving van de kasteelfundamenten (1982-1983)

In 1982-83 werd een historische studie uitgevoerd en werden de grondvesten van het kasteel met een 11-tal sleuven – waarvan één (sleuf I) het kasteel en de slotgracht doorsneed – archeologisch onderzocht door een groep lokale vrijwilligers o.l.v. archeoloog Marc Verbeeck en heemkundige-huisarts Jo Vandesande. Dit resulteerde in een grondplan (fig. 7) en volgende publicaties:

VERBEECK M. 1984, *De opgravingen van het kasteel van Roost te Haacht. Een historisch en archeologisch onderzoek*, in: *Acta Archaeologica Lovaniensia* 23, Leuven 1984: 17-86.

VANDESANDE J. 1984, *Roost. Een historisch en archeologische studie van het voormalige kasteel van Roost te Haacht*, in: *Eigen Schoon en de Brabander* 67 (7-12), 1984: 249-280, 413-458.

Fig. 8: De vrijwillige opgravingsploeg uit 1982-1983 met M. Verbeeck en J. Vandesande.

4.3. Archeologisch vooronderzoek in het kader van de inrichting (2014)

Om de randvoorwaarden scherp te stellen en geen waardevolle archeologische waarden verloren te laten gaan als gevolg van de inrichting werd voorafgaand in 2014 eerst een grondig archeologisch onderzoek uitgevoerd door het Onderzoeks- en adviesbureau voor archeologie, cultuurhistorie en erfgoed RAAP (NL) op initiatief en in opdracht van de VLM. Doel van het onderzoek: de site evalueren en waarderen en daarbij het contextuele inzicht van de locatie verruimen en daarbij ongekende en kwetsbare archeologische elementen en zones lokaliseren en identificeren. De opgedane kennis werd vervolgens gebruikt om het conceptplan aan te passen en zo archeologie-vriendelijk te maken.

Fig. 9: Weerstandsmeting uitgevoerd door TARGET Archaeological Geophysics.

Om tot een goed concept/ontwerp te komen werd tijdens het archeologisch vooronderzoek gebruik gemaakt van de verschillende onderzoeksmethoden en -technieken: bureauonderzoek, verkennend en controlerend booronderzoek, geofysisch onderzoek (magnetometrie, elektromagnetische inductie, elektrische weerstandsmeting (fig. 9)) en proefsleuvenonderzoek. Dit laatste om enerzijds de grachtprofielen te bestuderen (fig. 11) en een veiligheidsbuffer te bepalen en anderzijds om te bepalen welke ruimte er was om een nieuwe fundering te maken ter hoogte van de toren. Zowel het geofysisch onderzoek als de sleuven op de torenfundamenten (fig. 10) hebben ertoe geleid dat het oude opgravingsplan gegeorefereerd kon worden. Uiteindelijk werden de randvoorwaarden voor een goed site-management bepaald en doorgegeven aan de beheerende instantie nl. de gemeente.

Fig. 10: Sleuvenonderzoek door RAAP ter hoogte van de toegangstoren van het kasteel.

Dit onderzoek resulteerde in een uitgebreid rapport, waarnaar we verder verwijzen in het voorliggende rapport:

KEIJERS D.M.G. 2014, *Archeologisch onderzoek naar de kasteelsite van Roost. Gemeente Haacht, provincie Vlaams-Brabant*. RAAP-Rapport 2929, Weesp 2014.

Het rapport beschrijft de site volledig in al haar aspecten. Ook voor de gebiedsbeschrijving en de informatie omtrent geologie en bodem wensen we te verwijzen naar voorgenoemd rapport waarin dit uitvoerig wordt beschreven. We beperken ons hier in dit rapport tot de observaties gemaakt tijdens de archeologische werfopvolging van technische uitvoering van de graafwerken. Dit rapport wordt dan ook opgevat als een soort dagrapportage omdat het vanuit de inrichting van de site interessant is om te zien hoe de uitvoering tot stand kwam. Zo zijn ook de genomen beslissingen goed te volgen.

Fig. 11: Sleuvenonderzoek door RAAP ter hoogte van de zuidoostelijke buitengracht.

Fig. 12: Het kasteeldomein vóór de inrichting van het buurtpark.

Fig. 13: Het kasteeldomein tijdens de inrichting van het buurtpark (Bron: Google Maps).

Fig. 14: Het kasteeldomein na de inrichting van het buurtpark (Bron: Google Maps).

5. Rapportage van de archeologische opvolging van de inrichtingswerken.

04/01/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM), aannemer (Vanhoeeyveld)

Weersomstandigheden: bewolkt

Activiteiten: vandaag was de start van de werf en werd ter plaatse gegaan om het uitzetten van de te graven funderingsgracht voor de kasteelmuren in Balegemse zandsteen (visualisatie kasteellichaam met podiumfunctie) te controleren en begeleiden zodanig dat deze op exact de juiste plaats komt te liggen. Vandaag werd ook de oude omheining rond de site verwijderd en voorbereidend snoeiwerk verricht langs één van de toegangswegen om gemakkelijk de werf te kunnen bereiken. De contouren van het kasteel en de uit te graven grachten waren reeds voor het kerstverlof uitgezet door de topograaf van de VLM (fig. 15) op basis van de gegevens van het archeologisch vooronderzoek van RAAP. Er werden nog foto's genomen van het terrein vóór de inrichting.

Interpretaties/conclusies: er werden vandaag geen graafwerken uitgevoerd

Fig. 15: Het uitzetten van de kasteelfundamenten (zicht op de toegangstoren naar het noorden).

05/01/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM), aannemer met landmeter (Vanhoeveld)

Weersomstandigheden: droog, aanvankelijk zonnig maar naderhand zwaar bewolkt en regenachtig

Activiteiten: Ten behoeve van de uitvoering van het ontwerp werden topografische punten en hoogtes uitgezet. Er werd overlegt wat de maximale diepte mocht zijn voor het fundament van de muur in Balegemse zandsteen, rekening houdende met de archeologische informatie. Dit gezien er plaatselijk wat hoogteverschillen zijn en de bovenkant van de muur uiteindelijk wel overal gelijk moet zijn. Ook werd de uitvoering van de steunberen besproken. Er werd beslist om deze uniform te maken en niet de contouren van het opgravingsplan uit de jaren 80 tot de centimeter uit te voeren (sommige steunberen zijn daarop schever en afgebroken). Vandaag werden de funderingsgrachten gegraven (gemiddeld 40cm diep en ca. 40cm breed) voor de muur in Balegemse zandsteen voor het op te trekken podium. Deze uitgraving gebeurde grotendeels in de teeltaarde van een 70 tot 100cm dik ophogingspakket dat over de top van de archeologische funderingsmuren van het kasteel ligt (zie profielen studie RAAP). De aannemer uitte zijn bezorgdheid over de stevigheid van de te mesten muur gezien deze maar uit één rij stenen bestaat (kostprijs!) en de grond waarmee het podium wordt opgevuld deze wel eens zou kunnen wegdrukken. Daarop werd beslist om de zandsteen niet te binden met kalkmortel maar met cement.

Fig. 16: Bespreking tussen werknemers VLM en de topograaf van de aannemer over de te graven funderingsgleuven voor de muurvisualisaties. Dubbelcheck om geen risico's te nemen voor het bodemarchief.

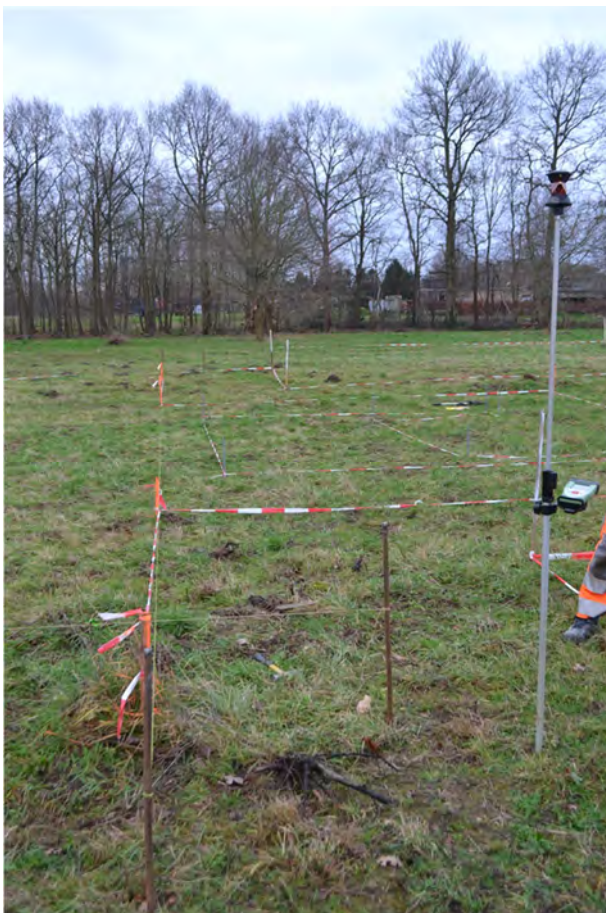

Vandaag werd ook de te verwijderen beplanting verwijderd die langs de zuidrand van de vijver en de hopen grond die nog op het terrein lagen in de op te vullen vijver geduwd (fig. 22-23). Hierbij werd het bestaande maaiveld niet vergraven.

Op een locatie langs de zuidrand van de vijver was tijdens het archeologisch vooronderzoek in 2014 een stuk muur in Diestiaan ijzerzandsteen (breedte 100cm) waargenomen. Deze werd onder de aandacht gebracht van de aannemer als voorzichtig te bedekken met grond, wat ook gebeurd is.

Interpretaties/conclusies:

In de jaren '80 werden de fundamente van het kasteelgebouw grotendeels vrij gelegd en daarna terug afgedekt met zand en dumpgrond van de opgraving. Sporadisch komt dan ook een scherf en bouwpuinfragmenten voor in dit pakket. Deze zijn echter volledig uit context en hebben geen enkele wetenschappelijke waarde. Het *in situ* aardewerk uit de opgraving werd reeds gepubliceerd door Verbeeck. De archeologische begeleiding heeft als doel te voorkomen dat *in situ* archeologische sporen vergraven worden, dit was niet het geval bij het graven van deze funderingsgracht. De funderingsgracht kwam slechts een 10-tal cm onder de bouwvoor (30cm) in het opvullingspakket. De funderingswerken voor de toren (zie verder) wordt nog uitgesteld tot de besprekingen tussen de aannemer van de toren en deze van de graafwerken zijn afgelopen. De planning van beide aannemers moet op elkaar worden afgestemd.

Fig. 17: Het uitzetten van de kasteelfundamenten (zicht op de toegangstoren naar het zuidoosten). Centraal de aflijning van de archeologievrije zone voor het fundament van de speeltoren (zie fig. 82-84.).

Fig. 18: Het uitgraven van de funderingssleuf (40cm breed en diep) van de te visualiseren noordwest muur van het kasteel (zicht naar het zuidwesten; vergelijk met fig. 32 en 34).

Fig. 19: Het uitgraven van de funderingssleuf (40cm breed en diep) van de te visualiseren noordwest en noordoost muur van het kasteel (zicht naar het zuiden; vergelijk met fig. 25, 30 en 53).

Fig. 20: Het uitgraven van de funderingssleuf (40cm breed en diep) van de te visualiseren zuidoost muur van het kasteel (zicht naar het zuidoosten).

Fig. 21: Het uitgraven van de funderingssleuf (40cm breed en diep) van de te visualiseren zuidoost muur van het kasteel (zicht op de locatie van de zuidhoek van het kasteel; vergelijk met fig. 35 en 42).

Fig. 22: Zicht op het terrein ten noorden van het kasteelgebouw op het traject waar de noordwestelijke buitengracht zal worden gegraven (zicht naar het zuidwesten), met de recente hopen grond die uiteindelijk in de vijver werden geduwd.

Fig. 23: Zicht op het terrein ten noorden van het kasteelgebouw op het traject waar de noordwestelijke buitengracht zal worden gegraven (zicht naar het noordnoordwesten). Situatie na het pruimen van de grondhopen.

Fig. 24: Muur in ijzerzandsteen die in de zuidelijke oever van de visvijver zichtbaar was en terug afgedekt is bij het dempen van de vijver (opgemeten door RAAP)

06/01/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM), Raf Nilis (VLM), aannemer (Vanhoeypveld)

Weersomstandigheden: bewolkt en regenachtig

Activiteiten: Na de werfvergadering beperkte het terreinbezoek zich vandaag tot afspraken met de aannemer i.v.m. planning en het opvolgen van de bouw van de muur in Balegemse zandsteen voor het op te trekken podium die het kasteellichaam zal visualiseren. Het metselwerk is vandaag begonnen. De funderingsgrachten werden inmiddels opgevuld met magere beton als fundament voor de te metsen muren. Ook werd ten behoeve van de stevigheid beslist om tegen de binnenkant van de buitenmuur een hoeveelheid stabilisé aan te werken met een hellend vlak (hellend naar de binnenkant van het kasteel) zodanig dat er geen gronddruk kan ontstaan tegen de muur. Op deze magere beton zal dan ook de verdere visualisatie van de buitenmuur – nl. de breedte – gebouwd worden. Ook de laag stenen die voor de binnenmuren zullen worden gebruikt, zullen op een dikke laag magere beton worden gebouwd.

Interpretaties/conclusies: er werden vandaag geen graafwerken uitgevoerd

Fig. 25: Start van de opbouw van de achtermuur van het kasteel met Balegemse zandsteen met steunberen op een fundament van schraal beton (vergelijk met fig 19, 30, 53) (zicht op de noordhoek).

Fig. 26: Aanleg van het fundament in schraal beton ter hoogte van de oosthoek van het kasteel.

Fig. 27-28: Start van de opbouw van de achtermuur van het kasteel met Balegemse zandsteen met steunberen op een fundament van schraal beton (zie fig. 29-30, 38).

25/01/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM)

Weersomstandigheden: droog

Activiteiten: vandaag werd een terreinbezoek gebracht om de voortgang van het metselwerk te bekijken. De 50cm hoge buitenmuur met steunberen is afgewerkt en van de zuidmuur werd reeds de breedte van de muur gemetst. De magere beton voor de centrale binnenmuur is ook reeds aangebracht. Ondertussen werd ook de buitenaflijning van de toren gemetst. Het centrale deel van de voorkant zal pas worden gemetst als de speeltoren geplaatst is (fig. 31).

Interpretaties/conclusies: er werden geen graafwerken uitgevoerd

Fig. 29: Opbouw van de achtermuur en noordwestmuur van het kasteel in Balegemse zandsteen met steunberen.

Fig. 30: Opbouw van de achtermuur en noordwestmuur van het kasteel in Balegemse zandsteen met steunberen ter hoogte van de noordhoek.

Fig. 31: Opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, zicht op de toegangstoren in opbouw.

Fig. 32-33: Opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, een enkelvoudige buitenmuur met aan de binnenzijde magere beton als resp. versteviging en bovengronds fundament voor de aan te brengen muurbreedte (zie fig. 34). Zicht op resp. de noordwestmuur van het kasteel (richting noordoosten) en de zuidmuur van de toegangstoren.

01/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM)

Weersomstandigheden: regenachtig

Activiteiten: vandaag werd een terreinbezoek gebracht om de voortgang van het metselwerk te bekijken. Behalve de voorkant van de toren is dit volledig afgewerkt. Het grondplan van het kasteel met steunberen is nu gevisualiseerd. Er werden zowel detailfoto's als overzichtsfoto's gemaakt. De binnenruimtes tussen de muren zullen worden opgevuld met de teelaarde afkomstig van het uitgraven van de binnengracht.

Interpretaties/conclusies: er werden geen graafwerken uitgevoerd

Fig. 34-35: Opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, de muurbreedte aangelegd op het bovengronds fundament aansluitend aan de buitenmuur die ondergronds is gefundeerd. Zicht op resp. de noordwestmuur (richting oosten; zie fig. 32) en de zuidoostmuur (richting noordoosten; zie fig. 20-21).

Fig. 36: Zicht op de opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, zicht naar het oosten.

Fig. 37: Zicht op de opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, zicht naar het noorden.

Fig. 38: Zicht op de opbouw van het kasteel in Balegemse zandsteen, zicht op het westelijk gedeelte, zicht naar westen.

03/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM), Raf Nilis (VLM), aannemer (Vanhoeypveld)

Weersomstandigheden: droog

Activiteiten: vandaag werd een terreinbezoek gebracht na de werfvergadering om de toestand van het terrein te bekijken en meer bepaald de locatie van het stuk zuidwestelijke buitengracht dat we willen visualiseren. Het is duidelijk – ook uit het vooronderzoek door RAAP – dat hier een kunstmatige ophoging zit met heel wat steenpuin (zie verder, fig. 79-80). Tussen de ophoging en de rest van het terrein zitten enkele depressies die mogelijk ervoor zorgen dat de noordelijke talud van de te graven gracht moeilijk uit te voeren zal zijn. Er werd beslist om een deel van de grond dat vrij zal komen bij de graafwerken van de binnengracht zal gebruikt worden om deze depressies wat aan te vullen.

Interpretaties/conclusies: er werden geen graafwerken uitgevoerd

Fig. 39: Zicht op de locatie waar het segment van de zuidwestelijke buitengracht moet komen aan de achterzijde van de tuinen, zicht naar zuidoosten.

04/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Raf Nilis (VLM, bezoek), kraanman Seppe (aannemer Vanhoeyveld)

Weersomstandigheden: buien

Activiteiten: vandaag werd een aanvang genomen met de graafwerken aan de binnengracht van het kasteel. Over gans de oppervlakte van de te visualiseren binnengracht werden de graszoden afgegraven (fig. 40). Deze werden tijdelijk gestockeerd op hopen rondom de binnengracht. Een afstand van 2m werd gehouden vanaf het kasteel. Zoals reeds vermeld werd deze buffer tegenover de archeologische resten van het kasteel die onder de huidige visualisatie zitten in het ontwerp opgenomen op basis van de archeologische voorstudie. Het ontwerp van de minimale uitgraving (ca. 50cm) van de binnengracht houdt ook rekening met de tijdens het vooronderzoek gestelde randvoorwaarden die - op basis van de opgravingsresultaten van de jaren '80 – stellen dat de toen aangetroffen oude grachtvullingen ruim buiten de huidige uitgraving dienen gehouden te worden. Een deel van de teelaarde onder de graszoden werd vandaag reeds afgegraven om de ruimten tussen de kasteelmuren op te vullen zodat later gras kan worden ingezaaid.

Interpretaties/conclusies: zoals te verwachten werden tijdens het afgraven van de graszoden en teelaarde geen archeologische sporen aangetroffen. Sporadisch worden in de teelaarde wat baksteenfragmenten en zandsteenfragmenten aangetroffen. Deze zijn afkomstig uit de

ophogingslaag die boven het kasteel is gelegd en kunnen uit de opgravingsdump komen of van externe oorsprong zijn.

Fig. 40: Afgraven van de graszode ter hoogte van de uit te graven slotgracht aan de achterzijde van het kasteel (richting zuidoosten).

Fig. 41: Afgraven van de teelaarde ter hoogte van de uit te graven slotgracht aan de zuidzijde van het kasteel (richting noorden).

Fig. 42: Afgraven van de teelaarde ter hoogte van de uit te graven slotgracht aan de zuidzijde van het kasteel (richting oosten). Oostelijk deel van het podium werd reeds opgevuld met uitgegraven teelaarde.

Fig. 43: Bodemmatrix na uitgraven van slotgracht, lokaal gemengde bodem met sporadisch wat baksteenfragmenten.

05/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM, bezoek), Raf Nilis (VLM, bezoek), kraanman Seppe (aannemer Vanhoeyveld), technicus van kraanfirma voor instellen automatisatie, landmeter aannemer (Vanhoeyveld)

Weersomstandigheden: buien

Activiteiten: vandaag kwam een technicus van de kraanfirma langs om de kraanman te leren werken met de volautomatische functie van de kraan. Hierbij wordt het ontwerp voor de uitgravingen elektronisch ingevoerd in het systeem van de kraan waarbij de kraan dan volautomatisch aangeeft hoe gegraven dient te worden (en eigenlijk automatisch graaft) om het plan exact uit te voeren (fig. 45a). De aannemer heeft ervoor gekozen om dit systeem op dit project te gebruiken omdat de randvoorwaarden voor het vrijwaren van het archeologisch bodemarchief van primordiaal belang zijn. Om het systeem in de vingers te krijgen en meteen ook te zien of het volledige plan goed in het systeem zit werd vandaag op verschillende locaties gewerkt. Zo werd aan het noordoostelijke uiteinde van de zuidoostelijke uit te graven buitengracht gewerkt. Hier bleek al snel dat op deze zeer natte plaats de grondwatertafel hoger zit dan de bodem van de te graven gracht (fig. 44). Toen het water uit de talud kwam stromen hebben we dan ook beslist om de graafwerken op deze locatie op te schorten tot de grondwatertafel voldoende gezakt is. Daarop werd gegraven aan het andere – zuidwestelijke uiteinde van deze gracht (fig. 45b). Hier bleek de grondwatertafel diep genoeg te zitten. Er werd een profiel gefotografeerd (Prof 1; fig. 46) die de gemengde eind 18de/begin 19de eeuwse

vulling weergeeft die gedocumenteerd werd tijdens het vooronderzoek van RAAP (profielen 121, 221, 321). Vandaag werd ook de binnenste contouren (taluds) van de slotgracht/binnengracht rondom het kasteelgebouw zelf gegraven tot op diepte (ca. 50cm; fig. 47-62). Morgen zal de kraanman dan verder de buitenste contouren van deze gracht graven en zo verder werken tot de gracht gevisualiseerd is. Zoals reeds gesteld wordt er een buffer van 2m van het kasteel zelf behouden. Gezien het maaiveld tegen de nieuwe gebouwde kasteelmuren niet overal even hoog is – terwijl de nieuwe muren overal pas staan - en het toekomstige gras tot mooi tegen de muren moet komen werd er rondom het kasteel wat teelaarde aangevuld om een mooi proper geheel te krijgen en een goede voedingsbodem voor het toekomstige gras. De stukken direct tegen de muren en rond de steunberen zullen manueel gefatsoeneerd worden.

Interpretaties/conclusies: Voor het ontwerp van alle grachtuitgravingen is er gekozen om enkel binnen de recentste grachttopvullingen te graven met een bijkomende buffer van 30cm tegenover de onderliggende oudere grachtvullingen. Uit de graafwerken aan de binnengracht bleek al gauw dat dit een goede manier van ontwerpen was, gezien we volledig binnen de buffer konden werken zonder enig gevaar op te leveren voor het bodemarchief. Uit de lange dwarsseleuf die in de jaren '80 over het kasteel en ook over de binnengracht was gegraven, alsook uit het booronderzoek dat RAAP uitvoerde, bleek dat de binnengracht eind 18de/begin 19de eeuw opgevuld was met vrijwel steriel geel zand, wat bij het geofysisch onderzoek (en dan vooral de weerstandsmetingen) ook leidde tot een goed contrasterend beeld tegenover de natuurlijke bodem buiten deze gracht. Dit kwam goed tot uiting bij de uitgraving. Gezien de mogelijke nog goed bewaarde resten van o.a. een brugconstructie tegenover de ingang (toren) van het kasteel, is in het ontwerp voorzien dat deze zone niet wordt uitgegraven. Op deze locatie werd door RAAP bij haar booronderzoek de vulling ook als puinhoudend geïnterpreteerd (zie studie boorraai A-A'). Gezien het gedeelte dichtst tegen de toren aan wel werd opgegraven in de jaren '80 kunnen we veronderstellen dat tenminste een deel van dit puin afkomstig is van de opgravingsdump die gediend heeft om de opgravingsputten terug op te vullen. Dit kwam tot uiting bij de uitgraving net ten westen van de toren, in de hoek tussen de toren en het hoofdgedeelte van het kasteel. In profiel 2 is duidelijk te zien dat op deze locatie de opvulling van de opgravingsput werd aangesneden en daar bouwpuin aanwezig is net onder de opvullingslaag/teelaarde (fig. 47). Dit is de enige plaats waar we de oude opvulling van de opgravingsput rondom de kasteelfundamenten hebben aangesneden. Het betref vanzelfsprekend geen *in situ* materiaal maar materiaal uit de dump van de opgraving. Profiel 3 (fig. 50) werd genomen halverwege de talud langs de noordwestmuur van het kasteel. Dit profiel geldt als referentie-profiel voor de volledige uitgraving van de binnengracht langs de binnen – en buitenrand. Het is een AC-profiel, waarbij de A-horizont staat voor de afdeklaag/teelaarde boven de kasteelresten en de C-horizont staat voor de steriele eind 18de/begin 19de eeuwse opvulling van de binnengracht. Verschil tussen de A-horizont direct rond het kasteel en deze van de buitenrand van de binnengracht is dat er zich in de A-horizont direct rond het kasteel meer stukjes bouwpuin bevinden, wat logisch is gezien de verwerking van opgegraven grond bij het dichten van de opgravingsputten rond het kasteel. Enkel in de nieuw aangelegde talud langs de zuidoost zijde van de toren (zie fig. 60) werd een gekapte blok gevonden die afkomstig moet zijn van de afbraak of opgraving van het kasteel en dus niet meer *in situ* lag. Deze werd samen met wat fragmenten leisteen afkomstig van de dakbedekking aan WINAR overgedragen (op 9/02/2016). Andere vondsten werden in deze

vulling niet aangetroffen. Tijdens de uitgraving van de binnengracht werd ook de bovenvermelde zoekseuf (Sleuf I) uit de jaren '80 terug gevonden. Deze had een heterogene vulling van bouwpuin, verderom een opvulling van dumpgrond uit de opgraving. Het stuk van het -noordelijke deel van deze zoekseuf dat zich tegen het kasteel bevindt is te zien op profiel 4 (fig. 51-53), het stuk van het zuidelijke deel is te zien op profiel 5 (fig. 57-58). Ook op de panorama-foto's in bijlage is deze zoekseuf goed te herkennen. Zoals te verwachten werden er bij de uitgraving in dit recente opvullingpakket geen archeologische sporen aangetroffen.

Fig. 44: Start van de uitgraving van het noordoostelijke uiteinde van de zuidoostelijke uit te graven gracht dat gestaakt moest worden vanwege de hoge grondwaterstand.

Fig. 45a: Voor het uitgraven werd een intelligente kraan gebruikt. Het technisch plan werd digitaal ingevoerd en de kraan kon zo volautomatisch het uit te graven profiel volgen.

Fig. 45b: Start van de uitgraving van het zuidwestelijke uiteinde van de zuidoostelijke gracht.

Fig. 46: Oost-profiel (Prof. 1) in het zuidwestelijke uiteinde van de zuidoostelijke gracht met gemengde eind 18de/begin 19de eeuwse vulling is zichtbaar.

Fig. 47: Start van de uitgraving van de binnengracht ter hoogte van de zuidwesthoek van het kasteel. In het profiel (Prof. 2) is wat puin zichtbaar (opvulling opravingsput).

Fig. 48: Het gefaseerd uitgraven van de zuidelijke hoek van de binnengracht.

Fig. 49: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht langs de noordwestzijde van het kasteel.

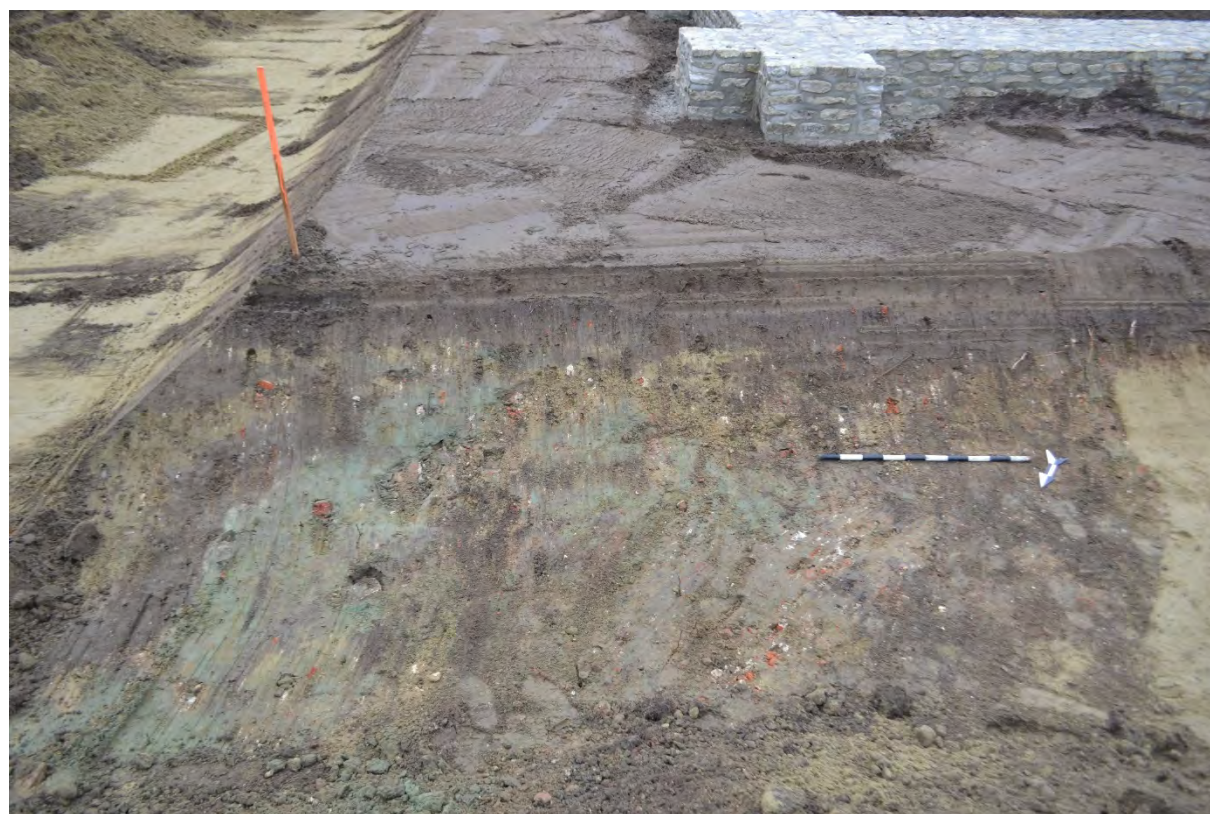

Fig. 50: AC-profiel (Prof. 3) halverwege de talud langs de noordwestmuur van het kasteel.

Fig. 51: Profiel 4 in de binnengracht ter hoogte van de noordwesthoek van het kasteel. Het profiel doorsneet hier de opvulling van het noordelijke deel van de zoekseuf uit de jaren '80 (detail van fig. 52a en b).

Fig. 52a: Zelfde locatie als fig. 51. Hier is de volledige breedte van de opgevlude zoekseuf te zien.

Fig. 52b: Zicht op de binnenste noordhoek van de binnengracht (zie fig. 50-51) met de opvulling van het noordelijke deel van de zoek- sleuf uit de jaren '80 duidelijk zichtbaar.

Fig. 53: Idem.

Fig. 54: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht langsheen de oostelijke kasteelmuur (achtergevel).

Fig. 55: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht ter hoogte van de oostelijke hoek van het kasteel.

Fig. 56: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht ter hoogte van de oostelijke hoek van het kasteel.

Fig. 57: Profiel 5 ter hoogte van de zuidoostelijke muur van het kasteel met duidelijk herkenbaar het zuidelijk deel van de opgevulde zoekseuf uit de jaren '80.

Fig. 58: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht ter hoogte van de zuidoostelijke muur van het kasteel met in het profiel het zuidelijk deel van de opgevulde zoekseuf uit de jaren '80.

Fig. 59: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht ter hoogte van de zuidelijke hoek van het kasteel.

Fig. 60: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht tussen de zuidelijke hoek van het kasteel en de torenfundamenten. De pijl toont de locatie waar een gekapte steenblok werd aangetroffen.

Fig. 61: Gefaseerd uitgraven van de binnengracht ten zuiden van de torenfundamenten.

Fig. 62: Algemeen zicht op het gefaseerd uitgraven van de binnengracht (zicht naar het oosten).

08/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Raf Nilis (VLM, bezoek), kraanman Seppe (aannemer Vanhoeyveld), chauffeur dumper (Vanhoeyveld)

Weersomstandigheden: buien en rukwinden

Activiteiten: vandaag werd de rest van de te visualiseren binnengracht uitgegraven (zie panorama-foto's in bijlage; fig. 63-78)). Daarbij werd de toplaag apart afgezet om later te gebruiken als toplaag voor de te dempen visvijver. De afgraving werd volledig archeologisch opgevolgd. De genomen foto's geven een duidelijk beeld van de vorderingen.

Gezien de problematiek van de grondwatertafel ter hoogte van de te visualiseren stukken van de buitengrachten werden grondboringen uitgevoerd om de stand van het grondwater na te gaan. De aanhoudende regen de voorbije weken heeft ervoor gezorgd dat de grondwatertafel (en de visvijver) kritisch gestegen is. Ter hoogte van de noordwestelijk te graven buitengracht zit de grondwatertafel slechts op 50-60cm diepte, wat het momenteel onmogelijk maakt om tot de voorziene 100cm diepte te graven. Ter hoogte van de zuidoostelijke te graven buitengracht zit de grondwatertafel op 60cm diepte, zoals gisteren reeds bleek uit de proefgraving. Naar het zuiden toe loopt het terrein op en zit de grondwatertafel dieper maar nog niet diep genoeg om deze gracht op een goede manier uit te kunnen graven. Vandaag stond in het zuidwestelijke uiteinde die gisteren was gegraven dan ook water.

Ter hoogte van de binnengracht van het kasteel zit de grondwatertafel op 80cm wat het mogelijk maakt deze wel al uit te graven, gezien daar slechts 50cm diep wordt gegraven. We hopen echter dat er spoedig een langere droogteperiode aanbreekt.

Tijdens het graven bleef er wel wat water staan in het noordoostelijk en zuidwestelijk deel van de uitgegraven binnengracht. Het is echter niet geheel duidelijk of dit het gevolg was van een plensbui of dat het grondwater betreft.

De kraan werkte achteruit zodat er geen risico bestond dat deze in de uitgegraven grachtbodem zou zakken. De grond werd afgevoerd met een dumper. Het gele zand werd tijdelijk gestockeerd langs de rand van de visvijver omdat deze zal gebruikt worden om bovenop de eerste opvulgrond te worden aangebracht om vervolgens te worden afgetopt met de apart gestockeerde toplaag.

Interpretaties/conclusies: net zoals gisteren bleek duidelijk dat de gracht is opgevuld met steriel geel zand. Enkel ten noordwesten van het kasteel werden enkele grondsporen aangetroffen die echter recent en natuurlijk van oorsprong zijn. De onregelmatige sporen met wortelresten bestaan uit vermengde bodem zonder bodemvorming (fig. 74-75). Het gaat om de standplaatsen van bomen die in de recente opvulling van de gracht groeiden en waarvan enkele gekapt en gefreesd werden ter voorbereiding van de inrichting. De zoekseuf (Sleuf I) die gisteren reeds vermeld werd en die dateert van de opgravingen uit de jaren '80 werd nog beter zichtbaar wanneer de uitgraving voltooid was (fig. 68-73; 76, 78). Deze loopt als een diagonaal over het kasteel en de binnengracht van NNW naar ZZO. Op de foto's is die zichtbaar als een donkerder band met andere vulling en vochtiger. De ligging toont aan dat het opgravingsplan en bijgevolg de locatie van het kasteel en het nieuwe ontwerp goed gegeorefereerd zijn.

Fig. 63: Uitgraven van de binnengracht t ten oosten van het kasteel

Fig. 64: Idem

Fig. 65: Afgraven van de binnengracht ter hoogte van de oosthoek van het kasteel

Fig. 66: Afgraven van de binnengracht ter hoogte van de achtergevel van het kasteel

Fig. 67: Afgraven van de binnengracht ter hoogte van de achtergevel van het kasteel

Fig. 68: Afgraven van de binnengracht, de oostzijde afgewerkt. De oude zoekseuf is als een donkere band zichtbaar in het vlak.

Fig. 69: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. De oude zoekseuf is als een donkere band zichtbaar in het vlak.

Fig. 70: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. De oude zoekseuf is als een donkere band zichtbaar in het vlak, hier ter hoogte van de noordhoek van het kasteel.

Fig. 71: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. De oude zoekseuf is als een donkere band zichtbaar in het vlak, hier ter hoogte van de noordhoek van het kasteel.

Fig. 72: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. De oude zoekseuf is als een donkere band zichtbaar in het vlak, hier ter hoogte van de noordhoek van het kasteel.

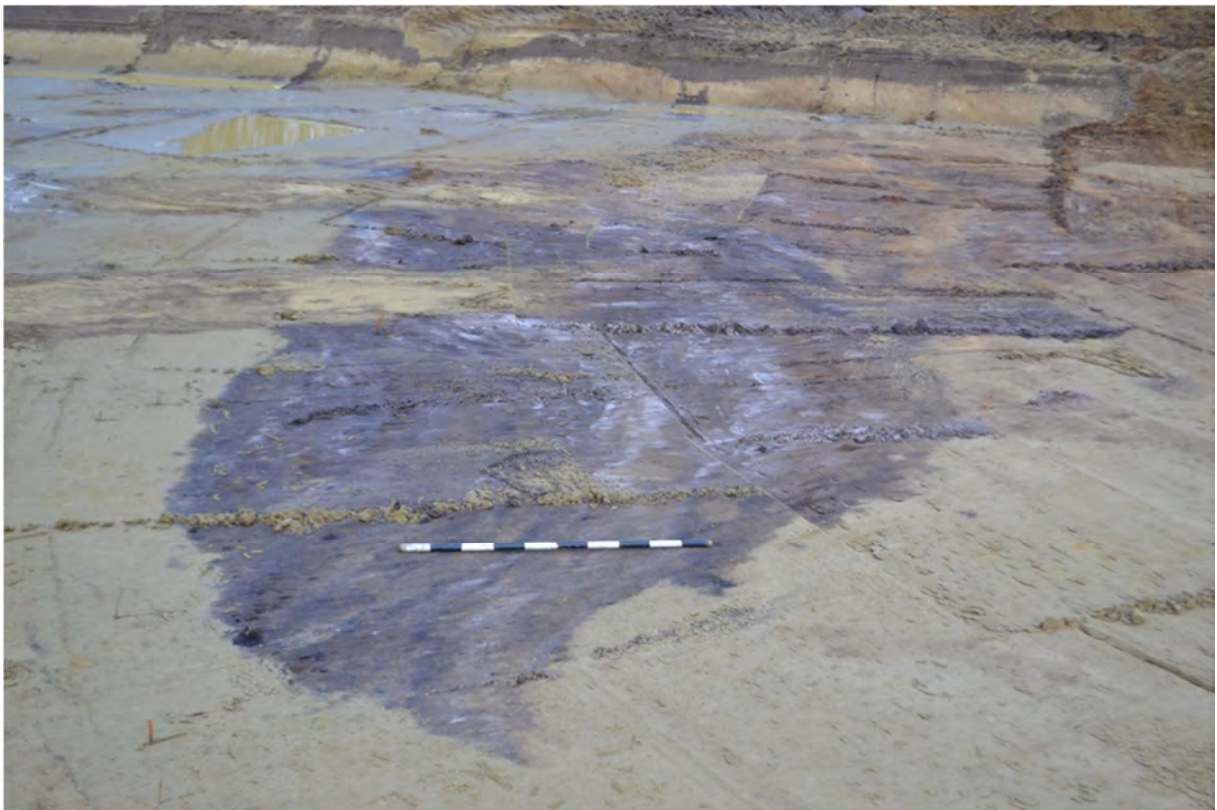

Fig. 73: De oude zoekseuf zichtbaar als een donkere band in de binnengracht aan de oostzijde van het kasteel.

Fig. 74: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. Sporen van een boomstandplaats.

Fig. 75: Afgraven van de binnengracht langs de westzijde van het kasteel. Sporen van een boomstandplaats.

Fig. 76: De buitengracht is uitgegraven, de oude zoekseuf is zichtbaar als een donkere band in het vlak, de boomstandplaatsen zijn als grijze vlekken zichtbaar (zicht naar het zuiden).

Fig. 77: De binnengracht is uitgegraven (zicht naar het oosten).

Fig. 78: De binnengracht is uitgegraven. De oude zoekseuf zichtbaar in het vlak (zicht naar het noorden).

09/02/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Raf Nilis (VLM, bezoek), kraanman Seppe (aannemer Vanhoeyveld), Marino Boyen (VLM, bezoek)

Weersomstandigheden: buien en rukwinden

Activiteiten: vandaag werd het hoger gelegen zuidwestelijk stuk te visualiseren gracht uitgegraven. Zoals eerder reeds gemeld ligt dit in een zone die met heel wat bouwpuin en rommel is opgehoogd. Dit is ook gebleken uit het voorafgaand archeologisch onderzoek door RAAP (profiel 611, 631, 531).

Vandaag werden ook nog overzichtsfoto's genomen van het kasteel vooraleer de plensbuien terug zouden aanvangen. Ook werden gericht foto's genomen om een vóór- en na-toestand reportage te kunnen maken.

Interpretaties/conclusies: vanaf de eerste graafbewegingen werd duidelijk dat binnen het te graven profiel geen archeologische sporen aan het licht zouden komen gezien deze locatie werkelijk vol puin zit (zie fig. 79-80), wat de nodige bezorgdheid veroorzaakte omtrent de goede afwerking met graszoden. Er werd beslist op de bodem van de gracht alvast te bedekken met een 10tal cm toplaag.

Fig. 79: Start uitgraving zuidwestelijke gracht. Het puin van de opvulling is duidelijk zichtbaar (zicht naar het noord-westen).

Fig. 80: Uitgraving van de zuidwestelijke gracht. Het puin van de opvulling is duidelijk zichtbaar (zicht naar het noord-westen).

Figuur 6.10. Overzicht van het sleuvenonderzoek ter hoogte van de poorttoren.

Fig. 81: Uit het RAAP-rapport (zicht naar het zuidoosten).

17/03/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Raf Nilis (VLM), Freya Vanthuyne (VLM), 2 werknemers van aannemer Vanhoeveld, 2 werknemers van Bureau Niche (aannemer speeltoestellen).

Weersomstandigheden: zonnig maar fris

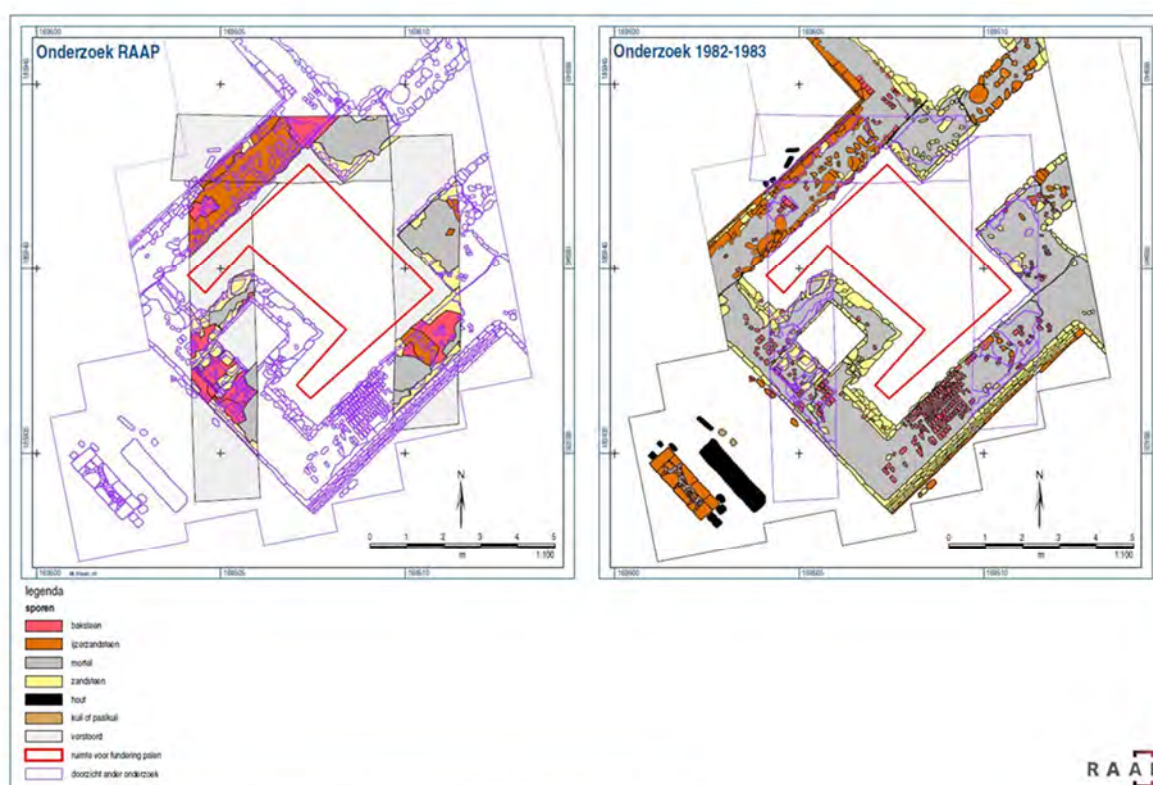
Activiteiten: vandaag werd het fundament aangelegd en de gewapende betonplaat gegoten voor de speeltoren ter hoogte van de kasteeltoren. Het fundament voor de speeltoren bestaat uit een vierkant frame gevormd door stalen balken met H-profiel (zie fig. 85). Op elke hoek van dit frame is een stalen balk met H-profiel gelast (op de technische tekening is enkel een pin weergegeven). Op elke hoek aan de bovenzijde van het frame is een gegalvaniseerde voet gelast die de houten hoekpalen van de toren zullen ondersteunen.

Teneinde het frame voor het fundament in de bodem te verankeren werden vier putten gegraven voor de 'poten' van het frame. Dit gebeurde in een zone die door het archeologisch studiebureau was aangeduid als archeologievrije zone waarin gegraven mocht worden (zie fig. 82-84).

Fig. 82: Ontwerpplan: in het blauw de locatie van de speeltoren, in het rood de locatie van de brug, de gearceerde zone incl. de blauwe zone is de archeologie-vrije zone voor de bouw van de toren (zie fig. 83-84).

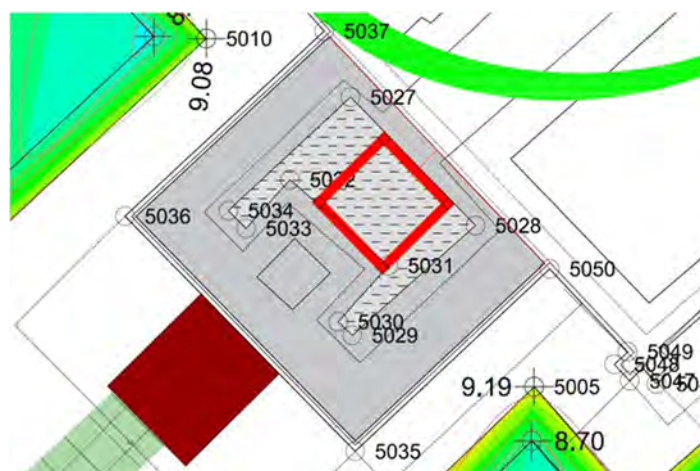
Figuur 8.3. Vergelijking opgravingsresultaten toegangstoren. De funderingsruimte voor een eventuele klimtoren is beperkt.

Fig. 83: Uit het RAAP rapport: de beschikbare archeologievrije ruimte voor fundering van de speeltoren is afgelijnd in het rood, de contouren van de onderzoekssleuven zijn ook weergegeven (zie fig. 10, 81).

Eens de fundamentputten klaar waren (ca. 120cm diep; fig. 86-89) werd er een plastic gespreid over de ganse zone, incl. de putten om een buffer te vormen tussen de grond en de te storten beton (fig. 91). Het grondwater stond zo hoog dat er onderaan de putten al water kwam te staan. Er werd een houten bekisting gemaakt om rond het stalen frame te zetten en zo een betonnen sokkel van 270 x 270m te bekomen als fundament/vloerplaat voor de toren (fig. 90, 92-95). De aannemer van de speeltoren maakte er ons op attent dat indien de speeltoren exact in het midden van de voorgevel kwam te liggen, we mogelijk een probleem hadden met het klimnet dat achteraan de toren op het kasteellichaam terecht komt omdat dit te dicht tegen de centrale muur van het kasteel zou uitkomen. Deze centrale muur ligt immers quasi tegen de middenas van het kasteel. Hierop werd besloten om de speeltoren naar het noordwesten op te schuiven. De afmetingen vanaf de buitenrand van de kasteeltoren tot aan de bekisting van het fundament zijn: 337cm ten zuidoosten en 297cm ten noordwesten. De speeltoren zal dus ca. 40cm meer naar het noordwesten staan en niet recht op de middenas van het kasteel. De suggestie werd nog gedaan om het klimnet aan te passen en eventueel schuin naar beneden te laten lopen maar dit was reeds geproduceerd en kon niet meer aangepast worden. Indien dit visueel te sterk zou opvallen kan nog beslist worden om de nog aan te vullen muurdiktes van de kasteeltoren aan te passen.

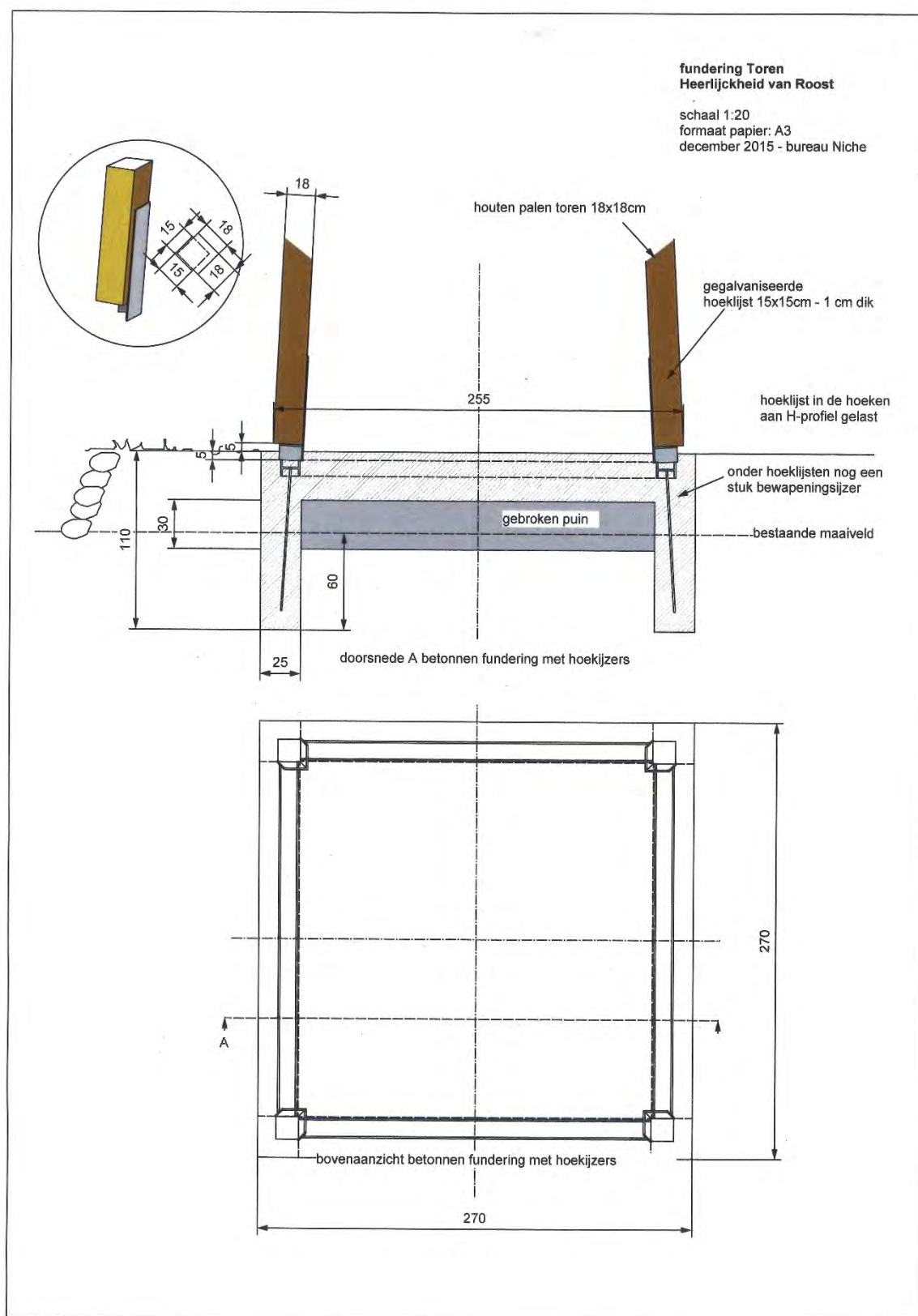
Eens de bekisting en frame in positie en horizontaal uitgelijnd werd en het bewapeningsnet voor de betonplaat in positie was gebracht, werd de beton gestort in de fundamentgaten en binnen de houten bekisting voor de vloerplaat (fig. 95-99).

Interpretaties/conclusies: De graafwerken werden begeleid door de archeoloog van de VLM. Er werden een aantal foto's gemaakt van de bodemprofielen die hierbij vrijkwamen en hieruit blijkt duidelijk dat het een opvullingspakket betreft van na de opgravingen uit de jaren '80 (fig. 88-89). Hierin zitten fragmenten baksteen, Balegemse zandsteen en sporadisch een leisteenfragment. Er werden geen andere vondsten gedaan. M.a.w. de zone die werd aangeduid als archeologievrij bleek correct en er werden geen archeologische waarden vernield of aangetast.

Fig. 84: Het ontwerpplan: op basis van het vooronderzoek is de beschikbare archeologievrije ruimte voor fundering van de speeltoren is gearceerd weergegeven, de plaats waar de toren komt is in het rood afgelijnd op het ontwerpplan.

Fig. 85: Het ontwerpplan van het torenfundament. Uiteindelijk zijn de bewapeningsijzers op de hoekpunten vervangen doorstevige poutrellen.

Fig. 86: Het graven van de fundamentputten voor de hoekpoutrellen.

Fig. 87: Eén van de vier funderingsputten voor de torenfundamenten.

Fig. 88: De bodem in de funderingsputten was duidelijk vermengd.

Fig. 89: De bodem in de funderingsputten was duidelijk vermengd.

Fig. 90: Het timmeren van de bekisting voor de funderingsplaat van de speeltoren.

Fig. 91: Het frame voor de betonnen funderingsplaat en -voeten van de speeltoren in positie.

Fig. 92: Het plaatsen van de bekisting voor de funderingsplaat van de speeltoren.

Fig. 93: Detail van het positioneren van de bekisting.

Fig. 94: Het plaatsen van de bekisting voor de funderingsplaat van de speeltoren.

Fig. 95: Bekisting en bewapening klaar voor het betonstorten voor de funderingsplaat en -voeten van de speeltoren.

Fig. 96: Gieten van de funderingsplaat en -voeten van de speeltoren.

Fig. 97: Gieten van de funderingsplaat en -voeten van de speeltoren.

Fig. 98: Afwerken van de funderingsplaat van de speeltoren.

Fig. 99: Zicht op het kasteel na het afwerken van de funderingsplaat van de speeltoren.

In de tussentijd werd de speeltoren geplaatst, de contourmuur van het poorttorenfundament volledig en de visvijver grotendeels gedempt. De noordelijke zone tussen de gedempte vijver en de binnengracht - de zone waar de noordwestelijke gracht moet gegraven worden - werd opgehoogd.

Fig. 100: Plaatsing van de speeltoren op het fundament © Jeroen Charpentier – Bureau Niche (NL).

16/08/2016 - Aanwezigen: David Depraetere (VLM), Freya Vanthuyne (VLM, voormiddag), kraanman Seppe (aannemer Vanhoeyveld)

Weersomstandigheden: zonnig

Activiteiten:

Na een lange tussentijd waarbij het grondwater te hoog stond om de noordwestelijke en zuidoostelijke buitengracht uit te kunnen graven, werd dit vandaag mogelijk gezien het grondwater gezakt was onder het uit te graven niveau en er dus geen gevaar bestond voor inkalving van de grachtwalen. Er werd terug gebruik gemaakt van de volautomatische kraan die heel precies de grachtprofielen kon uitgraven. De volledige uitgraving werd archeologisch opgevolgd waarbij speciale aandacht ging naar het bodemprofiel en werd gecontroleerd of de uitgraving geen archeologisch interessante historische grachtvullingen zou aantasten.

Interpretaties/conclusies: Op basis van de archeologische voorstudie van de noordwestelijke en zuidoostelijke gracht resp. op basis van boringen en dwarsprofielen werd het ontwerp

zodanig uitgewerkt dat de uitgraving enkel plaats zou vinden in het recentste opvulpakket (vanaf eind 18de/begin 19de eeuw) en daarbinnen nog met een buffer van 30cm tegenover de grens met de oudere vullingen.

Noordwestelijke gracht

Uiteindelijk kwam bij deze gracht nog een extra buffer bij omdat de aannemer het terrein tussen de voormalige – en nu reeds grotendeels gedempte visvijver – en de slotgracht had aangevuld met ca. 40/50cm grond (in het noordelijke uiteinde tot 1m; fig. 108). Hij deed dit omdat het terrein de voorbije maanden zo nat lag dat hij er met zijn machines moeilijk kon blijven werken om de visvijver te dempen en als bodemverbetering voor de aanleg van het wandelpad. Concreet betekende dit voor de uitvoering van de gracht dat het profiel dan ook minder diep diende uitgegraven te worden om tot eenzelfde profiel te komen, wat bijgevolg nog archeologie-vriendelijker was. Dit is duidelijk te zien op de profielfoto's. Er werden verschillende fotografische opnames gemaakt van het bodemprofiel nl.

1/ Profiel 7: aan het westelijke uiteinde van de noordwestelijke gracht (fig. 101)

2/ Profiel 8: in lijn met de westelijke hoek van de binnengracht (fig. 106-107)

3/ Profiel 9: in lijn met de noordelijke hoek van het kasteel en de binnengracht (fig. 109)

4/ Profiel 10 in de noordwestelijke buitengracht in lijn met de noordelijke hoek van de binnengracht (fig. 110)

Op alle profielen en de overzichtsfoto's (fig. 103-105, 109-113) is duidelijk de recente ophogingslaag te zien met daaronder de donkere teelaarde en daaronder het gele opvulzand van de laatste opvulfase van de gracht. Naar het meest noordelijke profiel toe is de opvullaag het dikst (fig. 109-110). De ophogingslaag is in twee keer aangebracht (fig. 106-107, 109-110). Het maaiveld is nog te herkennen aan het gras dat nog aanwezig is bovenaan de teelaarde (fig. 110). Uiteindelijk bleek de interpretatie van de boringen uit de voorstudie correct dat het hier om een vrij rechte gracht gaat, er zijn geen veranderingen in richting waargenomen, toch niet in het meest recente opvullingspakket van de gracht.

Fig. 101: Profiel 7 genomen aan het westelijke uiteinde van de noordwestelijke buitengracht, de ophogingslaag is duidelijk te zien..

Fig. 102: Start van het uitgraven van de noordwestelijke buitengracht.

Fig. 103: Het uitgegraven westelijke uiteinde van de noordwestelijke buitengracht. De teelaarde met ophogingslaag is duidelijk te zien.

Fig. 104: Zicht op het uitgraven van de noordwestelijke buitengracht met het kasteel op de achtergrond.

Fig. 105: Het uitgraven van de noordwestelijke buitengracht, de teelaarde met daarboven de ophogingslaag is duidelijk te zien..

Fig. 106: Profiel 8 in de noordwestelijke buitengracht in lijn met de westelijke hoek van het kasteel. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht..

Fig. 107: Profiel 8 in de noordwestelijke buitengracht in lijn met de westelijke hoek van de binnengracht. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht.

Fig. 108: Zicht op het opgehoogde terrein waardoor de noordwestelijke buitengracht wordt aangelegd (zicht richting zuidwesten).

Fig. 109: Profiel 9 in de noordwestelijke buitengracht in lijn met de noordelijke hoek van het kasteel. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht.

Fig. 110: Profiel 10 in de noordwestelijke buitengracht in lijn met de noordelijke hoek van de binnengracht. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht.

Fig. 111: Zicht op de noordwestelijke buitengracht na uitgraving. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht (zicht naar zuidwesten).

Fig. 112: Zicht op de noordwestelijke buitengracht na uitgraving. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar, daaronder de bouwvoor en zandvulling van de gracht (zicht naar zuiden).

Fig. 113: Zicht op de noordwestelijke buitengracht na uitgraving. Het pakket van de ophoging is duidelijk zichtbaar. Het pakket van de bouwvoor en zandvulling van de gracht (zicht naar zuidoosten).

Zuidoostelijke gracht

Het zuidwestelijke uiteinde van deze gracht was reeds uitgegraven op 05/02/2016 toen het grondwater nog te hoog stond om verder te graven (zie hoger). Toen reeds werd een profielfoto genomen van de grachtdoorsnede (zie fig. 46). Daaruit bleek dat we tot eenzelfde beeld kwamen als in de profielen die bij de archeologische voorstudie werden gemaakt. Uit het verder uitgraven van de gracht bleek dat ook hier binnen de archeologievrije buffer gebleven werd. De enige bodemsporen die werden waargenomen zijn wortelzones van gekapte bomen en de opgevulde profielsleuven van het archeologisch vooronderzoek (zie fig. 114-116). Uiteindelijk raakten we aan het noordoostelijke uiteinde van de gracht terug aan het grondwater maar dit had geen repercussies voor een goede uitgraving van het profiel.

Verwacht wordt dat in de toekomst bij langere regenperiodes de dieper gelegen delen van de grachten toch water zullen houden tot het grondwater terug zakt.

Zaak is nu de grachtprofielen zo snel mogelijk in te zaaien. In tegenstelling tot de slotgracht rond het kasteel en het westelijke stuk buitengracht, zullen deze grachten hydraulisch worden ingezaaid. De voorgenoemde worden met grasmatten bedekt.

Fig. 114: Uitgraving van de zuidoostelijke buitengracht (zicht naar noordoosten).

Fig. 115: De zuidoostelijke buitengracht tijdens de uitgraving (zicht naar zuidwesten).

Fig. 116: De zuidoostelijke buitengracht na uitgraving (zicht naar noorden).

6. Algemene conclusie

Tijdens de archeologische opvolging van de graafwerken ten behoeve van de inrichting van het buurtpark *De Heerlyckheid van Roost* te Haacht werden geen archeologische sporen of structuren aangetroffen. Dit toont aan dat het ontwerp goed onderbouwd was door het archeologisch vooronderzoek en bijgevolg ten volle rekening hield met de archeologische gevoeligheden van de site. Voor de grachtprofielen werden de nodige buffers aangehouden tegenover de waardevolle grachtvullingen waardoor deze behouden bleven. Ook de archeologie-vrije zone voor het torenfundament bleek eveneens correct ingeschat.

Het aantreffen van de contouren van de zoek sleuf (Sleuf I) uit 1982 in de uitgraving van de slotgracht/binnengracht van het kasteel gaf duidelijk aan dat het georefereren van het opgravingsplan op basis van de proefsleuven op de torenfundamenten correct was uitgevoerd en de huidige visualisatie van de kasteelfundamenten boven de oorspronkelijke gelegen zijn.

We kunnen besluiten dat de graafwerken voor de inrichting van het buurtpark geen schade heeft berokkend aan het archeologische bodemarchief dankzij een gedegen archeologische voorstudie.

7. Literatuur

CAES W., VANDESANDE J., MINNEN B. 2016, *Het verdwenen slot van Roost. Een uniek kasteel in het hertogdom Brabant*.

DEPRAETERE D. 2015, *Geofysisch onderzoek en archeologische prospectie met ingreep in de bodem op de kasteelsite van Roost te Haacht*, in: H. Degryse (red), *Archeologie 2014. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*: 15-16.

DEPRAETERE D. 2016, *Heerlyck toeven in Roost. Beleving van een archeologische site* (Ex Situ nr. 13, december 2016):24-29.

KEIJERS D.M.G. 2014, *Archeologisch onderzoek naar de kasteelsite van Roost. Gemeente Haacht, provincie Vlaams-Brabant*. RAAP-Rapport 2929, Weesp 2014.

VANDESANDE J. 1984, *Roost. Een historisch en archeologische studie van het voormalige kasteel van Roost te Haacht*, in: *Eigen Schoon en de Brabander* 67 (7-12), 1984: 249-280, 413-458.

VAN ERMEN J. 1998, *De wandkaarten van het Hertogdom Aarschot 1759-1775, opgesteld in opdracht van de hertog van Arenberg*. Algemeen Rijksarchief Brussel, Brussel.

VERBEECK M. 1984, *De opgravingen van het kasteel van Roost te Haacht. Een historisch en archeologisch onderzoek*, in: *Acta Archaeologica Lovaniensia* 23, Leuven 1984: 17-86.

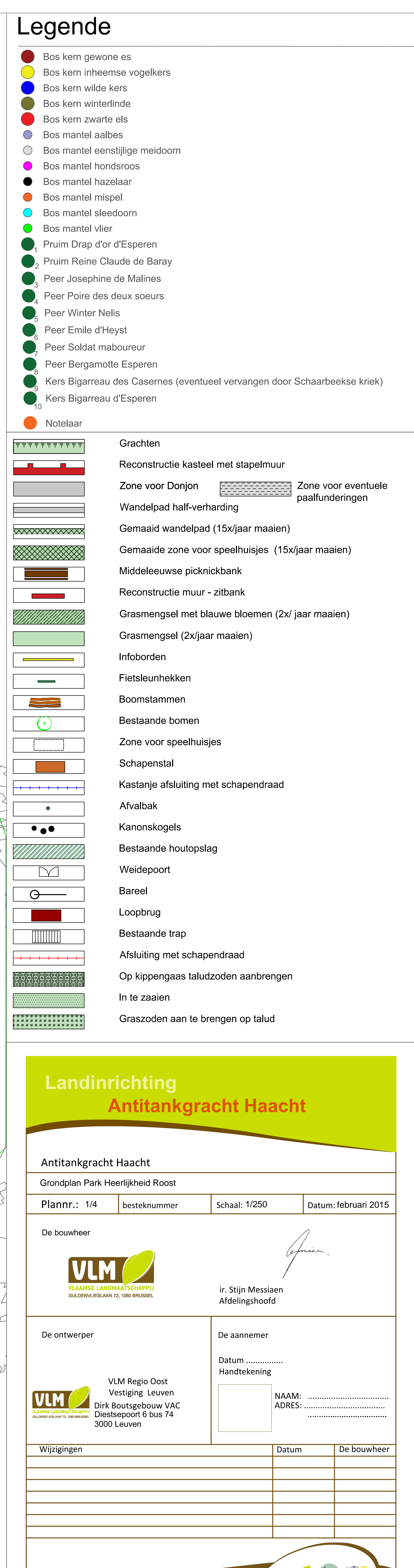

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ 2017, *Hoe verzoenen we erfgoedbescherming met landinrichting?*
(Buitenkans Jg. 6, nr. 2, december 2017): 16-17.

BIJLAGE Plannen

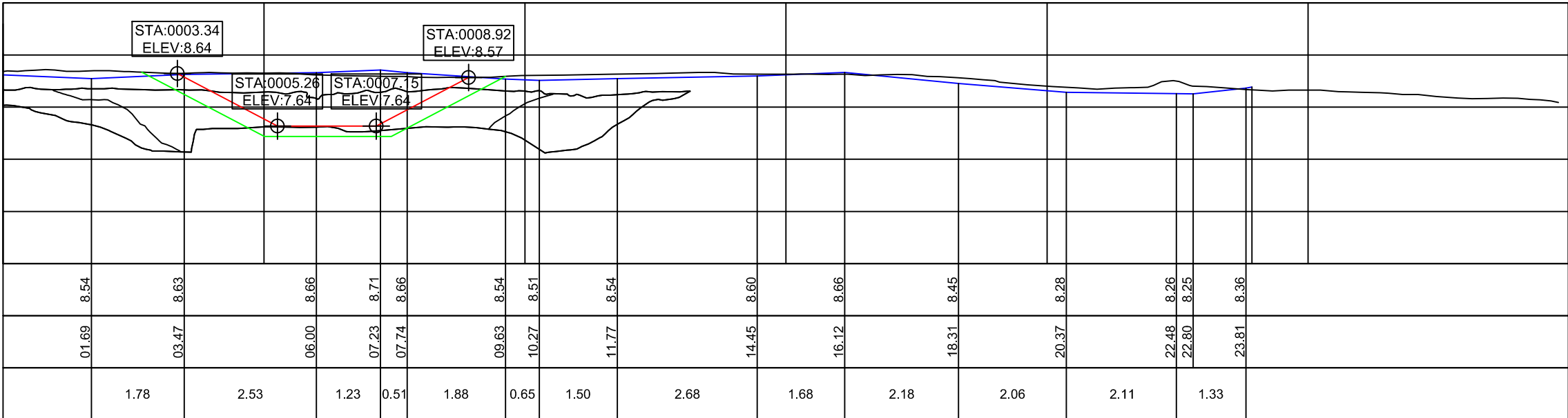
[illegible][illegible]

Profiel 121

Lengteprofiel: As - 121
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

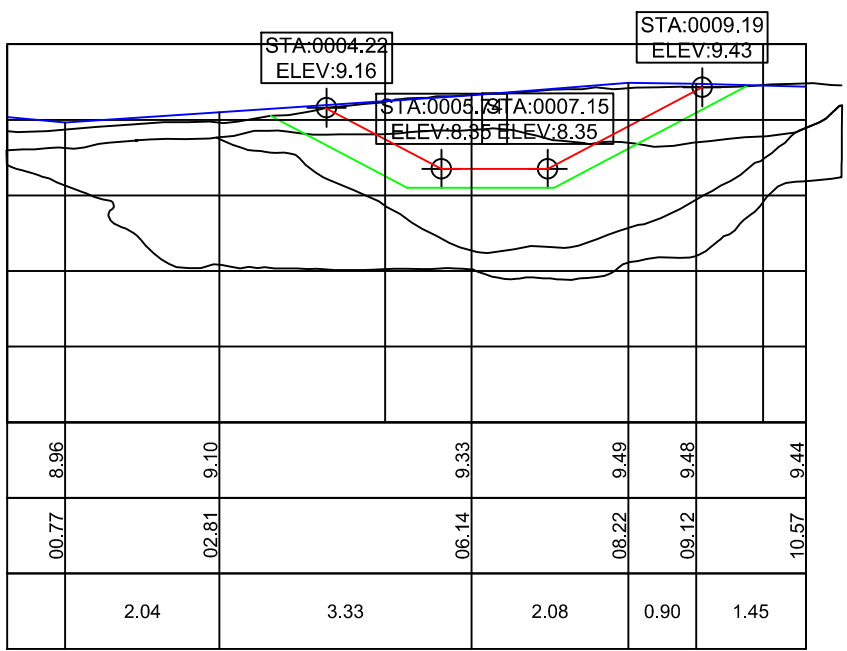
Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

Profiel 531

Lengteprofiel: As - 531
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

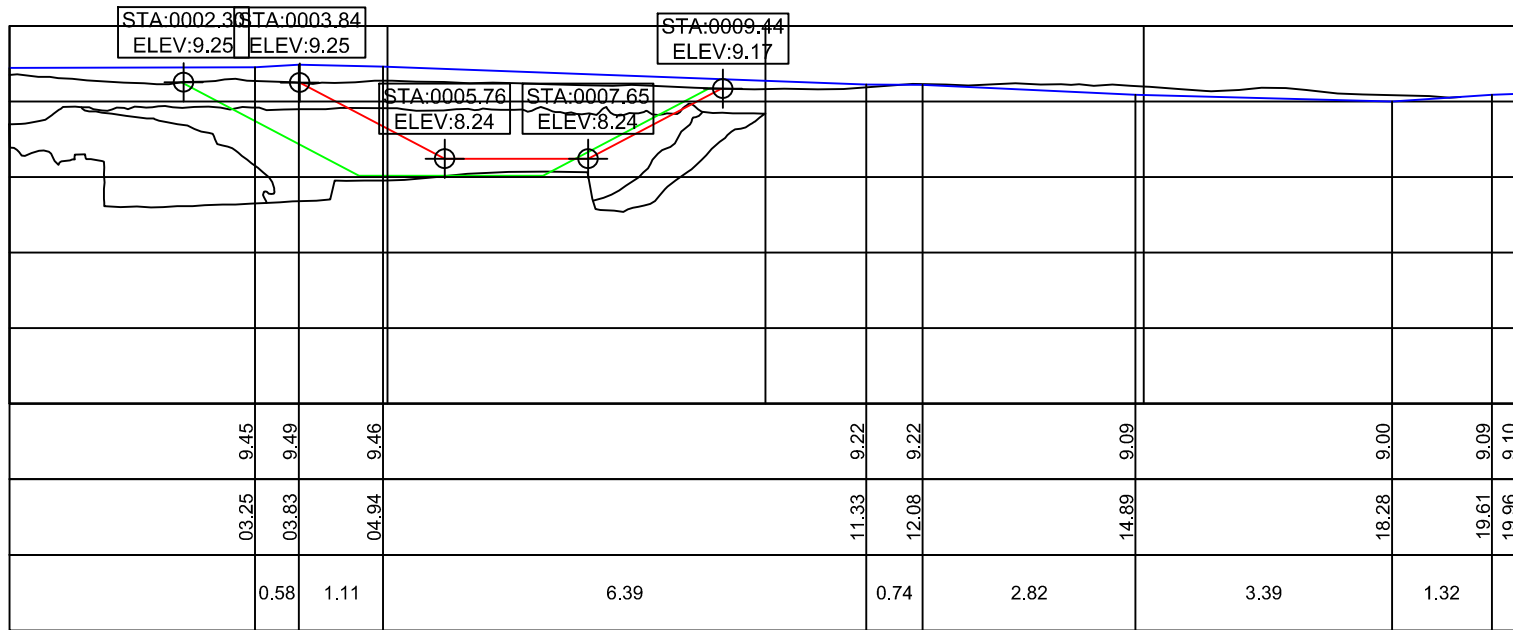
legende

- Archeologische buffer
- Uitgraving
- Huidig maaiveld

Profiel 321

Lengteprofiel: As - 321
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

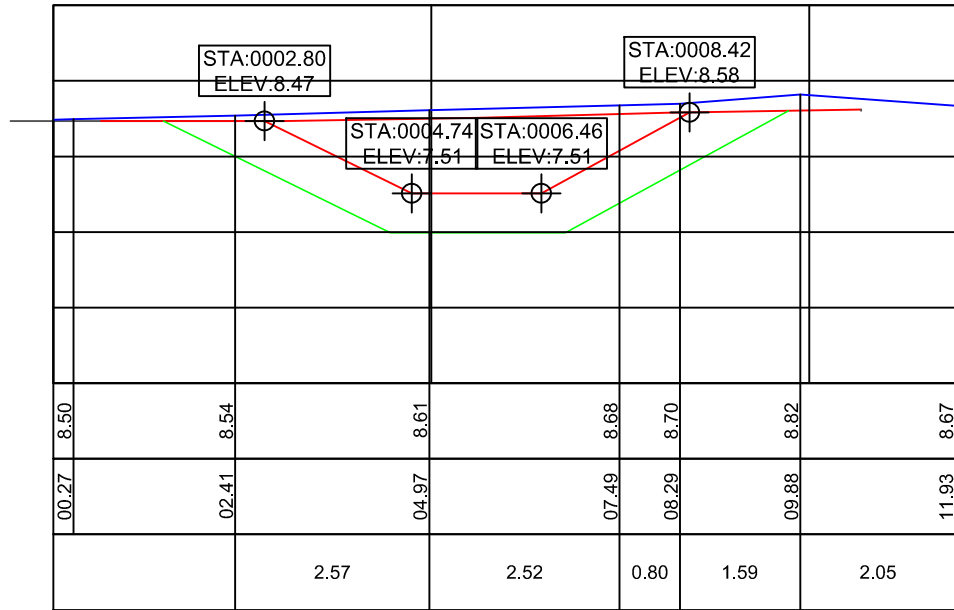
Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

Profiel G

Lengteprofiel: As - G
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

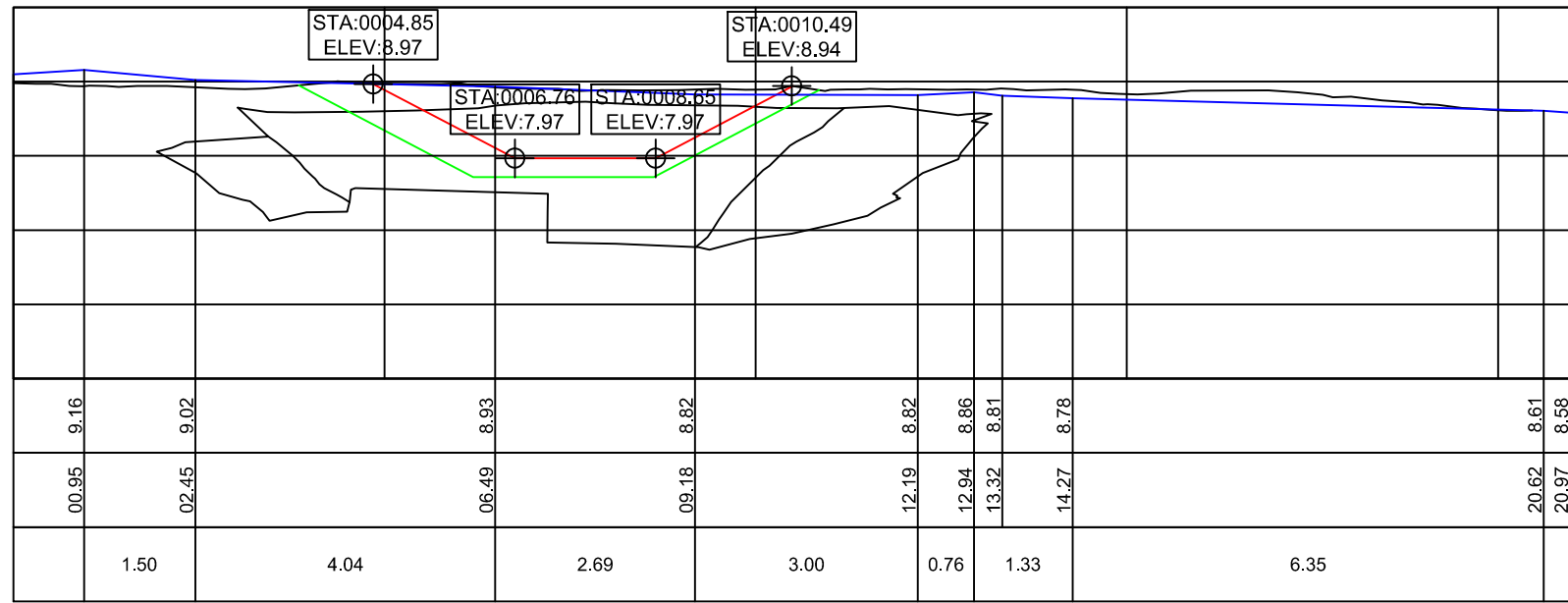
Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

Profiel 221

Lengteprofiel: As - 221
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

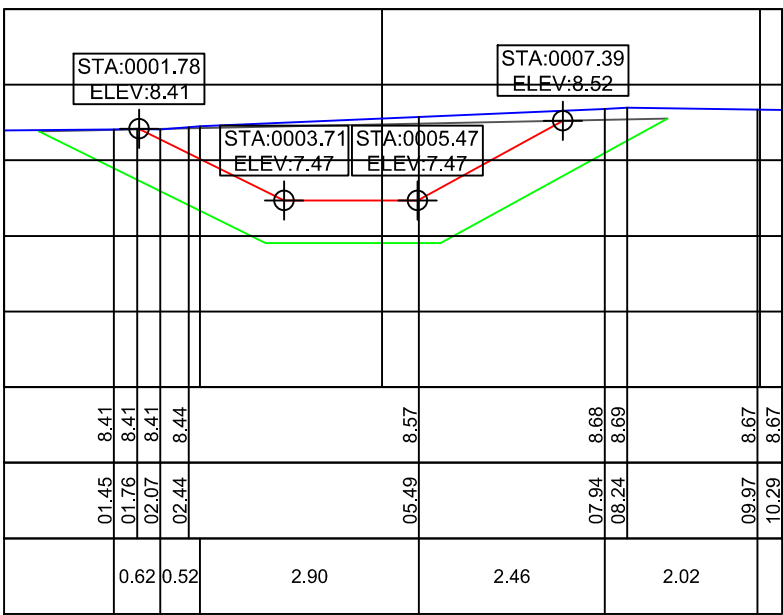
Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

Profiel B

Lengteprofiel: As - B
Hoogteschaal: 1
Vergelijkingsvlak: 5.00

Bestaande Toestand
Samengestelde afstand
Tussenafstand

Landinrichting Antitankgracht Haacht

Antitankgracht Haacht

Profielen grachten Park Heerlijkheid Roost

Plannr.: 3/4   besteknummer   Schaal: versch.   Datum: februari 2015

De bouwheer

ir. Stijn Messiaen
Afdelingshoofd

De ontwerper

VLM Regio Oost
Vestiging Leuven
Dirk Boutsgebouw VAC
Diestsepoort 6 bus 74
3000 Leuven

De aannemer

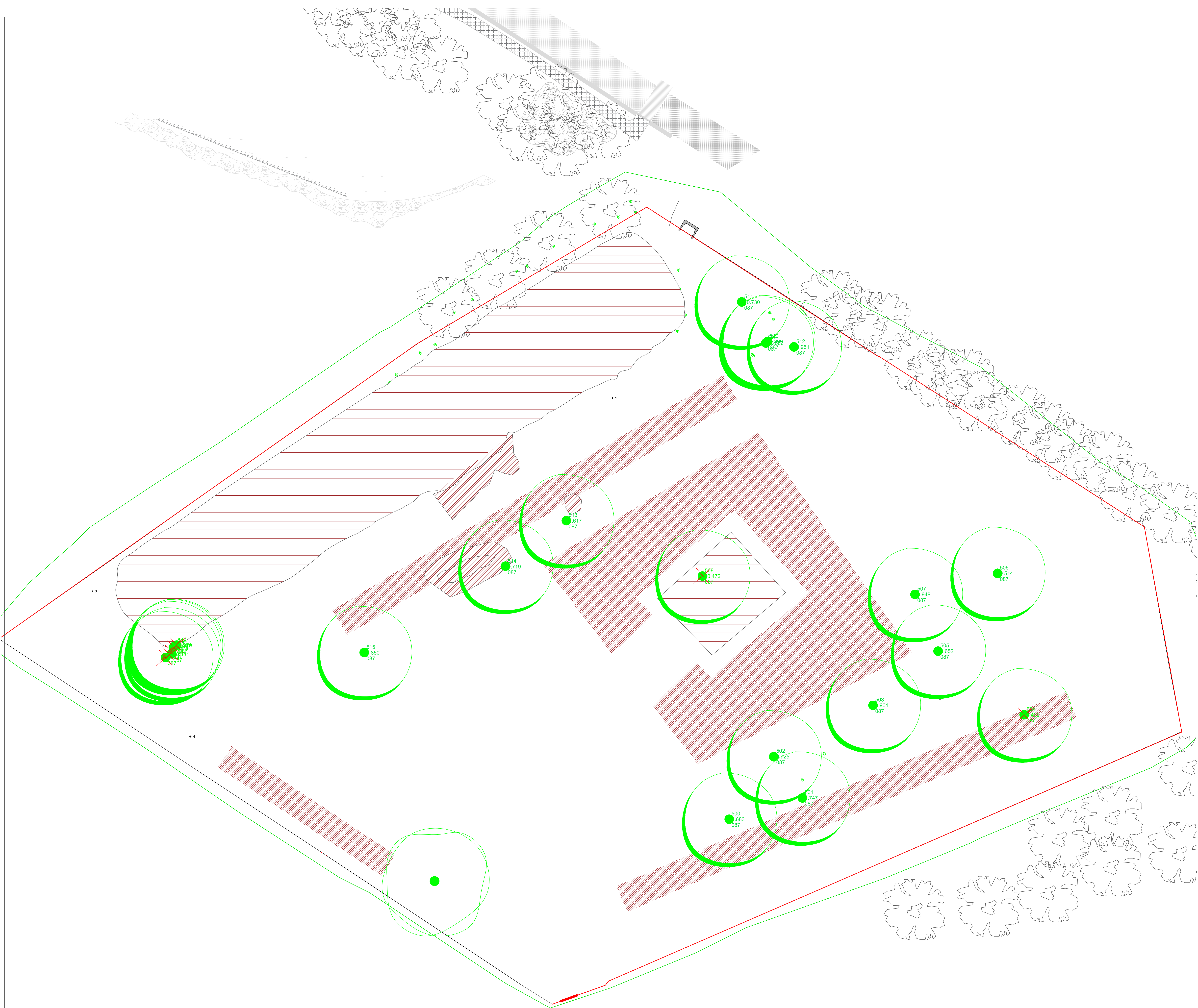
Datum .....
Handtekening

NAAM: .....
ADRES: .....

Wijzigingen	Datum	De bouwheer

legende

	Te verwijderen poort
	Bomen te rooien
	Grondafgraving (verwijderen van hopen)
	Gronduitgraving (grachten)
	Grondophoging (dempen visvijver/graspodium)
	Op te breken afsluiting
	Te behouden afsluiting

Landinrichting

Antitankgracht Haacht

Antitankgracht Haacht

Plan voorbereidende werken Park Heerlijkheid Roost

Plannr.: 2/4

besteknummer

Schaal: 1/250

Datum: februari 2015

De bouwheer

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
GULDENKULDELAAN 72, 1060 BRUSSEL

ir. Stijn Messiaen
Afdelingshoofd

De ontwerper

VLM Regio Oost
Vestiging Leuven
Dirk Boutsgebouw VAC
Diestsepoort 6 bus 74
3000 Leuven

De aannemer

Datum .....
Handtekening

NAAM: .....

ADRES: .....

Wijzigingen

Datum

De bouwheer

BIJLAGE Panorama-foto's

Panorama-foto's

BIJLAGE Foto's na inrichting

Foto's van de *Heerlyckheid van Roost* na inrichting

Foto's van de *Heerlyckheid van Roost* na inrichting

Foto's van de *Heerlyckheid van Roost* na inrichting

Foto's van de *Heerlyckheid van Roost* na inrichting

Foto's van de *Heerlyckheid van Roost* na inrichting

